



T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MUHASEBE VE DENETİM PROGRAMI

**TEKNOPARKLARDA İŞLETMELERE SAĞLANAN
VERGİSEL AVANTAJLAR VE BİR UYGULAMA**

Yüksek Lisans Projesi

Hazırlayan:

Fatih ÖZBERK

İstanbul, 2018



T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MUHASEBE VE DENETİM PROGRAMI

**TEKNOPARKLARDA İŞLETMELERE SAĞLANAN
VERGİSEL AVANTAJLAR VE BİR UYGULAMA**

Yüksek Lisans Projesi

Hazırlayan:

Fatih ÖZBERK

(165140100)

İstanbul, 2018

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

19/10/2018

Enstitümüz Muhasebe ve Denetim Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden 165140100 numaralı **Fatih ÖZBERK** “İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği”nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği “**Teknopaklarda İşletmelere Sağlanan Vergisel Avantajlar ve Bir Uygulama**” konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun **08.10.2018** tarih ve **2018/24** sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 39. maddesi gereğince **(60)** dakika süre ile savunmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu~~ **oybirliği** ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü’ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
DOÇ.DR. ERCAN ÇALIŞ



ÜYE
PROF.DR. AYSE YİĞİT ŞAKAR



ÜYE
PROF.DR. FATMA PAMUKÇU



YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “TEKNOPARKLARDA İŞLETMELERE SAĞLANAN VERGİSEL AVANTAJLAR VE BİR UYGULAMA” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

19.10.2018

Fatih ÖZBERK

ONAY

Tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime acılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime acılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime acılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime acılabilir.

Fatih ÖZBERK

ÖZET

TEKNOPARKLARDA İŞLETMELERE SAĞLANAN VERGİSEL AVANTAJLAR VE BİR UYGULAMA

Fatih ÖZBERK

Yüksek Lisans Tezi, Muhasebe Denetim Programı

Danışman: Doç. Dr. Yıldırım Ercan ÇALIŞ

Ağustos, 2018-95 sayfa

Günümüz ekonomisinde, ulusların gelişmişlik düzeyi teknoloji alanında sahip oldukları yerle doğru orantılıdır. Bilgi ve Teknolojiyi üreten ve bu alanlara yatırım yapan ülkeler, bunları transfer eden ülkelere göre her aşamada daha üstündürler. Bilgi çağında küreselleşme ile ağırlaşan rekabet ortamında ülkelerin pazar paylarını koruyup genişletebilmeleri için yenilikçi fikirlere duyulan ihtiyaç daha da artmıştır.

Bu çalışmada, devlet-üniversite ve sanayi üçgeninde yenilikçi fikirlerin ticari olarak değerlendirilmesi, beyin göçünün önlenmesi, teknoloji transferi yerine üretimin öncelenmesi amacıyla kurulan TEKNOPARK'lar da faaliyet gösteren işletmelere değinilecektir. Bu bağlamda, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinden yer alan işletmelere devlet tarafından sağlanan vergisel avantajlara ve uygulayıcılar tarafından bu avantajların nasıl muhasebeleştirilip, ne şekilde beyanname düzenlenmesi gerektiği konusuna örneklerle değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Teknopark, Ar-Ge Faaliyetleri, Vergi Avantajları

ABSTRACT

TAX ADVANTAGES PROVIDED TO COMPANIES IN TECHNOPARKS AND AN APPLICATION

Fatih ÖZBERK

Master Degree Thesis, Accounting Audit Department

Supervisor: Doç. Dr. Yıldırım Ercan ÇALIŞ

August, 2018-95 pages

In today's economy, the level of development of nations is proportional to the place they have in the field of technology. The countries that produce and invest in information and technology place them in every stage comparing to the transferring countries. The need for innovative ideas has increased even more so that countries can maintain and expand their market share in a competitive environment that is heavily influenced by globalization in the information age.

This study will be referred to companies in Technoparks that established for commercial evaluation of inovative ideas in the state-university and industry triangle, prevention of brain drain and exemption of production instead of technology transfer. In this context, it will be mentioned with examples to tax advantages provided by the state to enterprises located in Technology Develeopment Regions and how these benefits will be accounted by the practitioners and how the declatarions should be arranged.

Key Words: Technopark, R&D Activities, Tax Advantages

ÖNSÖZ

İktisadi kalkınmanın yapı taşlarından olan sanayileşmenin toplumsal refahı artırmadaki önemi yadsınamaz. Geleneksel üretim metotlarını günümüze uyarlarken, toplam fayda ve karı artırmanın, maliyetleri düşürmenin, sürdürülebilir ekonomik faaliyetlerle ticari hayatın devam edebilmesi ve en önemlisi de rekabetçi piyasalarda ayakta kalabilmenin şartlarından bir tanesi de teknolojiyi kullanabilmektir. Bilginin ticarileştirilerek üretimin bir parçası haline getirilebilmesi için son dönemlerde sıkça duyduğumuz Ar-ge, inovasyon gibi kavramların reel ekonomilere entegre edilerek katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi aşamasına geçilmesi gerekmektedir. Dünyada bir çok ülke; üniversite, sanayi ve yerel yönetimler iş birliği ile teknolojiyi ekonomik kalkınmanın bir dinamosu haline getirebilmek için bir takım önlemler almış, bir çok bölgede kurulan teknoloji parklarıyla ve bu bölgelere sağlanan ayrıcalıklarla girişimcileri teknoloji üretimine teşvik etmiştir. Ülkemizde de biraz geç kalmış olmakla birlikte, teknoloji odaklı yatırımları artırmak için Üniversiteler ve diğer kurumlar bünyesinde Teknokentler kurulmuş, bu bölgelerde yer alan işletmelere vergisel ve diğer konularda teşvikler, muafiyetler ve kolaylıklar sağlanmıştır. Her geçen gün sayıları hızla artan Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde, nitelikli ve katma değeri yüksek mal ve hizmet üretilebilmesi için girişimciler desteklenmiştir. Çıkarılan kanun ve yönetmeliklerle, teşvik ve istisnaların kapsamı belirlenmiştir.

Bu çalışma ile, teknoloji geliştirme bölgelerinde yer alan işletmeler için sağlanan vergisel teşvikler ve diğer muafiyetleri, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ve yönetmeliği ışığı altında, Katma Değer Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu, Harçlar Kanunu ve SGK yönetmelikleri uyarınca incelemeye çalışmış bulunmaktayız.

Bu çalışmanın, ülkemizin teknolojik yatırım, Ar-Ge ve inovasyon konularında faaliyet gösteren tüm işletmeler, çalışanlar, bu işletmelere vergi ve muhasebe konularında danışmanlık yapacak kişi ve kurumlar, bu alanda araştırma yapmak isteyenler için faydalı olmasını temenni ederek, desteklerinden ve yönlendirmelerinden dolayı Doç. Dr. Yıldırım Ercan Çalış'a teşekkürlerimi bir borç biliyorum.

İstanbul 2018

Fatih ÖZBERK

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLO LİSTESİ	viii
EKLER LİSTESİ	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TEKNOPARK KAVRAMI

1.1. Giriş	1
1.2. TEKNOPARK TANIMI	3
1.3. TEKNOPARKLARIN KURULUŞ AMAÇLARI	4
1.4. TEKNOPARKLARIN YARARLARI VE ÜLKE EKONOMİSİNE KATKILARI	4
1.5. TEKNOPARKLARIN TARİHÇESİ.....	5
1.6. TÜRKİYE’DE TEKNOPARKLARIN KURULUŞU VE GELİŞİM SÜRECİ 8	
1.6.1. Teknoparkların Teknoloji Politikamızdaki Yeri ve Önemi	11
1.7. TEKNOPARKLARIN KURULUŞ AŞAMALARI.....	14
1.7.1. Bölge Seçimi ve Kurucu Heyetin Oluşturulması.....	15
1.7.2. Yönetici Şirket Kuruluşu	16
1.7.3. Yönetici Şirketin Görev ve Sorumlulukları	17
1.7.4. Kuluçka Merkezi ve Kuluçka Programı	18
1.7.5. Teknoloji Transfer Ofisi	18
1.8. ŞİRKETLERİN TEKNOPARKA KABUL SÜRECİ	18

İKİNCİ BÖLÜM

2. TEKNOPARKLARA SAĞLANAN TEŞVİKLER VE VERGİ AVANTAJLARI

2.1. YÖNETİCİ ŞİRKETLERE SAĞLANAN VERGİSEL AVANTAJLAR	20
2.2. TEKNOPARKLARDA FAALİYET GÖSTEREN ŞİRKETLERE SAĞLANAN VERGİSEL AVANTAJLAR	21
2.2.1. Yazılım ve Ar-Ge'ye Dayalı Faaliyetlerden Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna	21
2.2.1.1. Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunu Yönünden İstisna.....	22
2.2.1.2. Katma Değer Vergisi Kanunu Yönünden İstisna.....	23
2.2.1.3. Damga Vergisi Kanunu Yönünden İstisna.....	25
2.2.1.4. Harçlar Kanunu Yönünden İstisna	25
2.2.2. Teknoparklarda Çalışan Personellere Yönelik İstisnalar.....	25
2.2.2.1. Ücret İstisnası.....	26
2.3. 5746 SAYILI ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME VE TASARIM FAALİYETLERİNİN DESTEKLENMESİ HAKKINDA KANUN KAPSAMINDA SAĞLANAN TEŞVİKLER.....	27
2.3.1. 5746 Sayılı Kanunun Amacı ve Kapsamı.....	27
2.3.1.1. Araştırma Geliştirme Kavramı	28
2.3.1.2. Ar-Ge Faaliyetinin Sınırı.....	29
2.3.1.3. Ar-Ge İndirimi	29

2.3.1.4. Gelir Vergisi Stopaj Desteği	31
2.3.1.5. Sigorta Prim Desteği	32
2.3.1.6. Damga Vergisi İstisnası	32
2.3.1.7. Teknogirişim Sermayesi Desteği	33
2.4. DİĞER VERĐİ ESASLI DÜZENLEMELER	34
2.4.1. 6550 Sayılı Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun	34
2.4.1.1. Araştırma Altyapısı	35
2.4.2. Sınai Mülkiyet Haklarında İstisna	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TEKNOPARKLARDA VERĐİ İSTİSNALARI VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ

3.1. TEKNOPARKTAKİ İşLEMLERİN MUHASEBELEşTİRİLMESİ.....	38
3.1.1. İlk Madde ve Malzeme Giderleri.....	38
3.1.2. Amortismanlar	39
3.1.3. Genel Giderler	39
3.1.4. Personel Giderleri	41
3.1.5. Yurt Dışında Yapılan Harcamalar	41
3.2. İSTİSNA KAZANCININ TESPİTİ VE MUHASEBELEşTİRİLMESİ.....	42
3.2.1. Gayri Maddi Hakkın Ortaya Çıkması	42
3.2.2. Ortaya Çıkan Hakkın Amortismanı	42
3.2.3. Gayri Maddi Hakkın Satışının Muhasebeleştirilmesi	43
3.2.4. Ar-Ge Faaliyetinin Başarısız Olması Durumu	43
3.3. İSTİSNA KAPSAMI VE şARTLARI.....	44
3.3.1. Teknoparklarda Faaliyet Gösterilmesi Durumunda İstisna	45
3.3.2. TGB İçinde ve Dışında Yapılan Faaliyetlerden Elde Edilen Kazanç Ayrımın Yapılması	45
3.3.3. İstisna Dışı Kazançlar	46
3.4. TEKNOPARK İşLEMLERİNDE ELEKTRONİK BEYANNAME UYGULAMASI:	47
3.4.1. şirketin Karlı Olması-Teknoparktan Kazanç Elde Edilmesi.....	48
3.4.2. şirketin Zararlı Olması-Teknoparktan Kazanç Elde Edilmesi	49
3.4.3. şirketin Karlı Olması-Teknoparktan Zarar Edilmesi	50
3.4.4. şirketin Zararlı Olması-Teknoparktan Zarar Edilmesi.....	50
3.4.5. E-Beyanname Eklerinde Teknopark Bölümü	51
3.4.6. Kurum Geçici Vergi Beyannamesine Teknopark İstisnasının Dahil Edilmesi	52
3.4.7. Gelir Vergisi Beyannamesine Teknopark İstisnasının Dahil Edilmesi	52
3.4.8. Gelir Geçici Vergi Beyannamesinde Teknopark İstisnasının Dahil Edilmesi	54
3.5. TEKNOPARKTA OLUşAN KAR ZARARIN MALİ TABLOLARDA GÖSTERİLMESİ	55
3.5.1. Kar/Zararın Bilançoda Gösterilmesi	56
3.6. Teknoparklarda KDV İstisnası	58
3.6.1. Kısmi İstisna	58
3.6.2. Teknoparklarda KDV İstisnasının şartları ve Kapsamı	60
3.6.3. İstisna Dışında Kalan Faaliyetler	61
3.6.4. KDV İstisna Uygulaması	62
3.6.5. Seri Üretim Kapsamındaki Yazılımların Satışında İstisna	62
3.6.6. Kısmi İstisna ile Tam İstisna İşlemlerinin Çakışması Durumu	63

3.6.7. Teknoparklarda KDV Tevkifat Uygulaması.....	63
3.6.8. Elektronik Beyanname Uygulaması	64
3.7. TEKNOPARKLARDA ÜCRET GELİRİ İSTİSNASI.....	64
3.7.1. Gelir Vergisi İstisnası Uygulaması	69
4. SONUÇ.....	72
KAYNAKÇA	75
EKLER.....	78
ÖZGEÇMİŞ.....	81



KISALTMALAR LİSTESİ

AR-GE	:Araştırma Geliştirme
KOSGEB	:Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
TÜBİTAK	:Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TEKMER	:Teknoloji Geliştirme Merkezi
ODTÜ	:Orta Doğu Teknik Üniversitesi
GSMH	:Gayri Safi Milli Hasıla
OECD	:Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
TTGV	:Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
BTYK	:Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu
DPT	:Devlet Planlama Teşkilatı
UNDP	:Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
İTÜ	:İstanbul Teknik Üniversitesi
GSYİH	:Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TGB	:Teknoloji Geliştirme Bölgeleri
KVK	:Kurumlar Vergisi Kanunu
TOBB	:Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TESK	:Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu
KDV	:Katma Değer Vergisi
SGK	:Sosyal Güvenlik Kurumu
KKEG	:Kanunen Kabul Edilmeyen Gider

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1.1: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Faaliyette Olanlar)	9
Tablo 1.2: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Altyapı Çalışmaları Devam Edenler)	11
Tablo 1.3. TGB'lere İlişkin Olarak Çıkarılan Kanun ve Yönetmelikler	13
Tablo 1.4.: TGB'lerle ilgili olarak Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılan Sirkülerler	14
Tablo 1.5: TGB'lerde Firma Türleri	15



EKLER LİSTESİ

Sayfa No

EK 1: Yeminli Mali Müşavirlik Tasdik Raporu Dispozisyonu	78
EK:2 Teknolojik Ürün Tanımlama Belgesi	80



BİRİNCİBÖLÜM

1. TEKNOPARK KAVRAMI

1.1. Giriş

Teknoloji; faydalı ürünleri üretmeye ve yeni ürünleri tasarlamaya çalışan bilgilerin oluşturduğu bütüncül bir süreçtir. Teknolojinin kaynağı bilgidir. Günümüzde, küresel sermayeleri elinde tutan ve dilediği gibi yönlendiren gelişmiş ekonomileri incelediğimizde hepsinin ortak yönünün bilgiye ve teknolojiye verdiği değer olduğunu müşahade etmekteyiz. Milletler arası güç çatışmaları siyasi yapılanmalardan ziyade teknoloji ve bilim temelli iktisadi üstünlüğe dayanmaktadır. Dünyanın en büyük şirketlerine baktığımızda listenin ilk sıralarında teknoloji şirketlerini görmemiz tesadüf sayılmamalıdır.

Teknolojik gelişmenin, kalkınma ve büyümeyi destekleyici rolünün göz ardı edilemeyeceği gerçeğiyle, ülkemizde de AR-GE faaliyetlerine önem verilmiş devlet destekli Üniversite-Sanayi işbirliğiyle Teknoparklar kurulmuştur. Teknoloji yatırımları uzun vadeli dönüşümü olan yatırımlar olduğundan, AR-GE ve inovasyon faaliyetlerinin artmasıyla bu faaliyetler sonucu elde edilen bilgi, teknoloji ve yeniliğin üretim aşamalarında kullanılarak verimlilik ve karlılığın artırılması bununla beraber beyin göçünün önüne geçilmesi, teknoloji transferinin sonlandırılarak, bilginin millileştirilmesi amaçlanmaktadır.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de AR-GE faaliyetlerinin çoğalması amacıyla vergisel teşvikler, kanunlarla düzenlenmiştir. Girişimciler için yenilikçi fikirler özendirilmeye gayret edilmiştir. Çalışmada öncelikle Dünya’da ve Türkiye’de teknoparkların gelişimine değinilecek ve bu bağlamda teknoparkların önemi ele alınacaktır. Sonrasında ise *4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ve 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun* çerçevesinde teknoparklarda faaliyet gösteren işletmelere, Kurumlar Vergisi, Gelir Vergisi ve Katma Değer Vergisi kanunları yönünden sağlanan teşvikler açıklanacaktır. Çalışmanın son bölümünde ise, işletmelere sağlanan vergi istisnaları ve indirimlerin nasıl muhasebeleştirileceği, vergi beyannamelerinin ne şekilde düzenleneceği konusuna örneklerle değinilmiştir.

Bu çalışmada, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyet gösteren işletmelere kamu tarafından sağlanan teşvikler ve vergisel avantajlar, ilgili kanun, yönetmelik ve tebliğler vasıtasıyla açıklanacaktır. Vergi istisnaları ve muafiyetler girişimciler için her ne kadar cazip görünse de, uygulamada karşılaşılabilecek sorunlar dikkate alınarak, istisna ve muafiyetlerden kanun ve yönetmeliklerin ön gördüğü şekilde doğru ve eksiksiz yararlanılması gerekmektedir. Söz konusu vergi avantajlarından usulüne uygun olarak yararlanılmaması durumunda işletmeler cezalı vergi tarhiyatları ile karşılaşabilmektedir.

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde istisna kapsamına giren işler kanun ve yönetmeliklerde açıkça belirtilmektedir. Bölgede faaliyet gösteren işletmelerin yapmış olduğu tüm iş ve işlemler istisna kapsamına girmemektedir. İstisna kapsamı dışında olan faaliyetlerin, istisnai faaliyetlerden ilgili dönemler içerisinde dikkatli bir şekilde ayrıştırılması gerekmektedir. Bu ayrımın, muhasebe kayıtlarında, raporlarda ve mali tablolarda gösterilmesi gerekmektedir. Bölgede faaliyet gösteren işletmelerin gelir gider kayıtlarını bu ayrıma göre tutmaları, KDV, Kurumlar ve Gelir Vergisi yönünden kendilerine tanınan ayrıcalıkları vergi ziyaına ya da cezalı tarhiyata neden olmayacak şekilde vergi beyannamelerinde göstermeleri gerekmektedir.

İstisnai faaliyetler kanun ve yönetmeliklerde belirtilmiş olmasına rağmen, bölgede faaliyet gösteren işletmeler gösterdikleri faaliyet konuları itibariyle çelişkiye düşebilmektedirler. Bu bağlamda kanun ve yönetmelikleri tamamlayıcı ve açıklayıcı olması sebebiyle Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından, vergi mükelleflerin talebi ve ihtiyacı doğrultusunda hazırlanan, mükelleflerin soru ve sorunlarına çözüm getirici özelgeler yayınlanmaktadır. Çalışmamızın bir çok kısmında, özellikle işletmelerin ihtilafa düşebilecekleri konularda, idare tarafından çıkarılan bu özelgelere yer verilmiştir.

Çalışmamızın son bölümünde, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde işletmelere sağlanan vergisel avantajların nasıl muhasebeleştirileceği, vergi beyannamelerinde nasıl gösterileceği konusunu elektronik beyanname programı üzerinden örneklerle açıklanmıştır.

1.2. TEKNOPARK TANIMI

Bilginin üretilmesinde ve kullanılmasında üniversiteler ve sanayi en önemli etkenlerdir. Teknolojik gelişmeler beraberinde ekonomik kalkınma ve büyümeyi getirmektedir. Bu sebeple, yenilikçi fikirlerin üretim safhasında değerlendirilmesiyle üretimde ve verimlilikte artış meydana gelmektedir. İnovasyon adı verilen bu kavramın mikro anlamda işletmelere makro anlamda ise ülkelere rekabet avantajı sağladığı kaçınılmaz bir gerçektir.

“işletme içi uygulamalarda, işyeri organizasyonunda veya dış ilişkilerde yeni veya önemli derecede iyileştirilmiş bir ürün (mal veya hizmet) veya süreç, diğer bir deyişle pazarlama yöntemi ya da yeni bir organizasyonel yönetimin gerçekleştirilmesidir.” Oslo kılavuzunda da yer alan bu tanıma göre inovasyon yeni bir iş fırsatı olarak da tanımlanabilmektedir (Oslo,2005, s.50).”

Teknopark; bir üniversite ile resmi ilişkiler kurmuş, bünyesinde teknoloji temelli işletmelerin oluşmasını özendirecek ve gelişimine destek sağlayacak şekilde dizayn edilmiş, yönetim tarafından girişimci işletmelere teknoloji ve diğer konularda destek sağlanan bir girişim olarak ifade edilir (Başalp ve Yazlık, 2006).

Teknoparklar, bir üniversite veya araştırma birimi tarafından bilginin üretilmesine ve ticarileşmesine öncülük edilen, bu sayede katma değeri yüksek ürünler elde ederek iktisadi kalkınmaya katkı sağlamayı hedefleyen; Ar-Ge temelli işletmeleri bünyesinde barındıran, yönetici bir şirket tarafından işletilen kurumlardır (DDK, 2009).

Yer aldığı coğrafyanın bilim ve teknoloji alanındaki sosyo-ekonomik politikaları, sanayi yapısı, teknolojik gelişmişlik yapısı gibi etmenlere göre farklı uygulama biçimi gösteren teknoparklar için bir çok ortak tanımda mevcuttur. Bunlar;

Araştırma Parkları (Research Park): Çeşitli araştırmalar sonucu elde edilmiş projelere sahip şirketlerin bir üniversite ile koordineli olarak çalıştıkları bilimsel esaslı teknoloji üretimine imkan sağlayan organizasyonlardır.

Bilim Parkları (Science Park): Üniversite etrafında toplanan ileri teknoloji menşeli işletmelerden oluşmuş sitelerdir.

Yenilik Merkezi (Innovation Center): Yüksek teknolojiye dayalı şirketlerin kurulması ve gelişmesi için bir takım destek hizmetlerinin üniversitelerle işbirliği halinde sağlandığı merkezlerdir.

Teknoloji Geliştirme Merkezleri: Teknolojiye dayalı işletmelerin kurulmasını desteklemeyi, üniversitelerin bilimsel birikiminden sanayi için faydalanmayı ve iktisadi kalkınmayı sağlamayı amaçlayan merkezlerdir (Harmancı ve Ören, 1999:47).

1.3. TEKNOPARKLARIN KURULUŞ AMAÇLARI

Teknoparkların kuruluş amaçları, üniversite, sanayi ve devlet işbirliğini sağlamaktır. ülkenin ihtiyaç duyduğu teknolojileri yurt içi kaynaklardan sağlayarak akademik eğitim faaliyetlerini zenginleştirmek, akademik birikimleri de üretim sürecine sokarak sanayinin rekabet gücünü artırmaktır (Tepe ve Zaim, 2016).

Teknoparkların kuruluşundaki amaçları maddeler halinde özetleyecek olursak;

- -Bölgesel ekonomik kalkınmanın sağlanması
- -İleri teknoloji ihtiyacı olan sektörlerde istihdam artışı sağlamak
- -Yenilik yaratmada bölgeler arasındaki ayırt edici farkları azaltmak
- -Uzun vadede istihdam artışı ve teknoloji temelli küçük ölçekli firmalar ve ortak girişimlerin oluşumuna yardımcı olmak.
- -Ar-Ge temelli çalışmalarla ekonominin lokal ve uluslararası bazda yeniden şekillenmesine katkı sağlamak
- -Ülke ekonomisi, araştırma kapasitesi, eğitim kurumları, bilgi birikimi arasında anlamlı ilişkiler kurmak olarak sıralayabiliriz (Yargıç, 2005:257).

1.4. TEKNOPARKLARIN YARARLARI VE ÜLKE EKONOMİSİNE KATKILARI

Teknoparklarda potansiyel girişimcilere sunulan destek ve teşvikler, küçük ölçekli ve büyük ölçekli işletmelerin tamamını kapsamaktadır. Bu sayede küçük işletmelerin innovasyona dayalı projelerinin desteklenerek ekonomiye katkı sağlanması beklenmektedir. Aynı şekilde uluslararası yatırımcıların da Teknoloji Geliştirme bölgelerine yatırım yapması sağlanarak ülkeye yabancı sermaye akışı hedeflenmektedir. Bu bağlamda teknoloji transferi yerine rekabetçilik yönünden faydalar sağlanabilir (Demirli, 2014:101).

Teknoloji Geliştirme Bölgelerine yönelik uygulanan imtiyazlar sonucunda, teknokent sayılarındaki artışla beraber söz konusu bölgelerde kurulan ulusal ve uluslararası şirketler ve devam eden proje sayısında ve bu gelişmeler ışığında

araştırma görevlisi istihdamında ciddi artışlar gözlemlenmiştir. 2003.yılında.169.yerli.firmada.yürütülen.250.projede.toplam 2453.çalışan.varken.2013.yılında.91'i.yabancı.olmak.üzere.firma sayısı 2508'e, tamamlanan proje.sayısı.10774'e, yürütülen proje.sayısı.da.6888'e ulaşmış, 22661'i.Ar-ge, 881'i.destek, 2958'i destek kapsamında olamayan personel olmak üzere.istihdam.sayısı.da 26.500'e yükselmiştir (Demirli, 2014:106).

Kayalidere teknoparkların ekonomiye olan katkılarını üç aşamada incelemiştir. Girişimci açısından sağladığı faydaları sıralarken, firmaların üniversitelerle kuracağı yakın ilişkiler ve bilgi alışverişi sayesinde, vergi avantajları, pazarlama yönetim finans gibi alanlarda ciddi desteklerden yararlanabileceğini;

Üniversitelere sağladığı imkanlar açısından; üniversitelerin kamu kesiminden fon sağlaması, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerin üçüncü kişilerle paylaşılması, sanayi ile yakın ilişkiler kurularak, bilimsel bilginin üretim sürecine hızlıca sokulabilmesini;

Bölgeye ve ülke ekonomisine katkısı açısından da; istihdam artışı, sanayileşmenin yaygınlaşması, bölgesel kalkınma ve eğitim düzeyinin artmasının söz konusu olacağını vurgulamıştır (Kayalidere, 2014:85).

1.5. TEKNOPARKLARIN TARİHÇESİ

Teknopark kavramı ilk olarak 1950'li yıllarda Stanford Üniversitesinin önderliğinde Amerika Birleşik Devletlerinde ortaya çıkmıştır. Silikon vadisi olarak bilinen bu kuruluş, dünyanın en tanınmış teknoparkı olmuştur (Kayalidere, 2014:82).

1959 yılında Kuzey Carolina'da Research Triangle Park kurulmuştur. Bunu 1972 yılında Edinburgh'ta kurulan Heriot-Watt üniversitesi Teknoparkı ve Cambridge Teknoparkı takip etmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ülkelerin sanayiye ağırlık vermesiyle birlikte 1980'lerde üniversite sanayi işbirliği hızlanmış bu tarihlerde Avrupa'da 21 tane daha teknopark kurulmuştur. 1990'lı yıllara gelindiğinde teknoparklar sayıları hızla artmıştır. Bu yıllarda kurulan teknopark sayısında % 48'lik bir artış meydana gelmiştir (Tepe ve Zaim, 2016).

ABD'den sonra teknoparklar hususunda öncülük eden diğer bir ülke 1980 sonrası yaptığı hamlelerle Çin'dir. Çin hükümetleri teknolojik kalkınmaya katkı yapacak şirketlere Ar-ge harcamaları için destek sağlamış, bununla birlikte kira,

altyapı düzenlemeleri gibi normalin altında maliyetli hizmetler sunmuştur. Bu teşviklerin akabinde Çin’de teknolojiye katılım oranı %30’lardan %80’lere çıkmıştır. Hindistan’da 1990 yıllarda serbest ekonomiye geçilmesiyle birlikte, teknoloji alanında yeni bir süreç başlatmıştır. 1997 yılında Uluslar arası Teknoloji Parkı kurulmuştur.

Teknoloji yatırımlarını en erken başlatan ülkelerden bir tanesi de İsrail’dir. 1946 yılında ilk teknoparkını kuran İsrail’in günümüzde yüksek teknolojiye üretim yapan, ihracata yönelik büyümeyi gerçekleştiren altyapıya sahip 5 tane teknoparkı mevcuttur (Tepe ve Zaim, 2016).

Türkiye’de teknokent kurma faaliyetleri 1980’li yıllarda başlamıştır. Teknoparklarla ilgili yasal çerçevede 2001 yılında 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri kanunu olarak yürürlüğe girmiştir.

Türkiye’de bu bölgeler “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri” olarak kurulmakta ve farklı isimlerle tanımlanmakla birlikte uygulamada “teknopark” olarak nitelendirilmektedir.

1990’lı yıllarda Türkiye’den dört üniversite KOSGEB ile ortaklaşa, Marmara Araştırma Merkezi de TÜBİTAK ile birlikte teknoloji geliştirme merkezi (TEKMER) kurmuş, daha sonra bu merkezlerden TÜBİTAK-MAM ve ODTÜ resmiyet kazanmıştır (Demirli, 2014:98).

Günümüzde, bilim ve teknoloji politikaları tüm dünyada gelişmişlik düzeyini belirleyen, gelir dağılımını ve toplumsal refaha doğrudan etki eden, siyasi, ekonomik, askeri güç mekanizmalarının söz sahibi olmasında çok büyük bir payı bulunan politikalardır. Bu bağlamda ülkeler, II.Dünya savaşı sonrasında başlayan sanayileşme hareketine Bilimsel ve Teknolojik katkı sağlamayı hedeflemiş, bir çok yerde Devlet-Sanayi ve Üniversiteler, Araştırma Merkezleriyle ortak hareket ederek iş birliği içine girmişlerdir. Bilgi’nin üretim süreçlerine aktarılmasıyla, üretimde verimlilik, kalite artışı, düşük maliyetler kavramları ortaya çıkmış bu da beraberinde sanayi de ilerlemeyi ve toplumsal refahtaki artışı getirmiştir. ABD, İsrail ve Avrupa ülkelerinden yaklaşık 40 yıl sonra Türkiye’de bilim ve teknoloji’ye gereken önemi verme kararı almış, bu alanda çalışmalara başlamıştır. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte yeni kurulan bir hükümet ve devam eden savaşlar nedeniyle iktisadi olarak zayıflamış bir Türkiye öncelikle sanayisini geliştirmeyi hedeflemiştir. Uygulamaya

sokulan kalkınma politikalarıyla Cumhuriyet döneminden günümüze sanayi yatırımlarına Üniversitelerle işbirliği yapılarak, bilim ve teknolojinin eklenmesi ise 1980’li yıllarda başlamıştır.

1.İktisat Kongresi’nin düzenlemesinin ardından Tarım ve Sanayinin desteklenmesi kararları alınmıştır. Üretimin gelişmesi içinde nitelikli eleman yetiştirilmesi vurgulanmıştır.

Savaşlar sonrası nitelikli işgücünün önemli bir bölümünü yitirmiş olan Türkiye, ciddi anlamda bir borç yüküne, ilkel bir tarım ekonomisine sahip, birçoğu uluslararası şirketlerin elinde olan hizmet, ulaştırma ve madencilik sektörleriyle, tekstil, gıda gibi sektörlerde faaliyet gösteren küçük ölçekli işyerlerinden oluşan bir yapı ile yola devam etmiş ve bu şartlardan ötürü Cumhuriyetin ilk yıllarında bilimsel ve ekonomik alt yapı yetersizliği sebebiyle ilerleme süreci oldukça yavaş devam etmiştir (Yücel, 1997).

1933 yılında Planlı Kalkınma Modeli’nin uygulamaya geçilmesiyle kağıt, seramik, maden, kimya ve cam sanayinde yatırımların gözden geçirilmesi planlanmıştır. Bu yıllarda Avrupa’da yaşanan sıkıntılardan dolayı Türkiye’ye bir çok akademisyen gelmiş ve üniversitelerde istihdam edilmişlerdir. Aynı dönemde yürürlüğe sokulan varlık ve muamele vergisi gibi yanlış uygulamalar biriken sermayenin ve teknolojik yatırım olasılığını ortadan kaldırmıştır (Yıldız ve diğerleri, 2010:457).

1950’li yıllar devletin yol, liman ve baraj gibi altyapı yatırımlarına hız verdiği dönemlerdir. Özel sektörün yeterli sermayeye sahip olmaması sebebiyle, boşluğu kamu kurumları doldurmaya çalışmıştır. Türkiye Sanayi ve Kalkınma Bankasının kuruluşu da bu dönemde olmuştur (Yıldız ve diğerleri, 2010:457-464).

1960-1980 yılları arası ithal ikameci politikaların uygulandığı yıllar olarak bilinmektedir. İlk defa bu yıllarda yurt dışına çok sayıda araştırma görevlisi gönderilmiştir (Alparslan ve diğerleri, 2008:1-27).

24 Temmuz 1963 tarihinde kurulan TÜBİTAK, bu dönemin en önemli girişimleri arasında yer almaktadır.

OECD tarafından yayınlanan Bilim Teknoloji ve Sanayi Genel Görünüm 2006 raporuna göre Türkiye 1985’ten sonra 10 yıllık dönemde Ar-Ge harcamalarına %0,6 pay ayırmıştır. Aynı dönemlerde ABD %2,5, AB ülkeleri %1,91, Japonya %2,9

ve Kore %2,6 oranında pay ayırmıştır (Türkiye Vakıflar Bankası Hazine Başkanlığı, 2007).

1990'lı yıllara gelindiğinde teknoloji ve yenilik alanında politikalara hız verildiği görülmektedir. Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) bu yıllarda kurulmuştur. Ar-Ge faaliyetleri, teknoloji transferi, yenilik yaratma gibi kavramlar KOSGEB'in kuruluşuyla hız kazanmıştır. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ve benzeri kurumlar tarafından araştırma Geliştirme faaliyetlerine bağış ve kredilerin verilmeye başlanmasıyla maddi desteklerin yanında Ar-Ge kültürünün oluşmasına zemin hazırlamıştır (Kayalidere, 2014:80).

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK)'nın 13 Aralık 2000 tarihli toplantısında 2003-2023 yıllarını kapsayan Türkiye'nin Bilim ve Teknoloji Stratejileri Belgesi hazırlanmıştır. Bu projenin adı "Vizyon 2023" olarak tanımlanmıştır.

Vizyon 2023 projesinin ana teması; uygulamada teknoloji ve bilime vakıf, teknolojiyi verimli kullanan ve yeni teknolojiler üretebilen, teknolojik gelişmelerden en üst düzeyde fayda sağlamayı amaçlayan bir refah toplumu oluşturmak olarak belirlenmiştir. Projede Türkiye'nin halihazırda bilim ve teknoloji alanında hangi aşamada olduğu, dünyada bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerin saptanması, hedeflenen teknoloji stratejilerinin belirlenmesi ve bu teknolojilerin edinilmesi/geliştirilmesi bağlamından politikaların uygulanması planlanmıştır (TÜBİTAK, 2017).

1.6. TÜRKİYE'DE TEKNOPARKLARIN KURULUŞU VE GELİŞİM SÜRECİ

Teknoparkların ilk kuruluş dönemleri günümüzden 60 yıl öncesi kadar uzanmaktadır. Türkiye'de Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin kuruluşunda diğer ülkelere nazaran geç kalınmıştır.

İlk defa, 1990 yıllarının başında Devlet Planlama Teşkilatının başvurusu ve Sanayi Ticaret Bakanlığının onayıyla, DPT ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından Türkiye'de Teknoparkların kurulmasıyla ilgili olarak İTÜ, ODTÜ, Ege Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve TÜBİTAK-MAM'da bir proje çalışması başlatılmıştır. Proje sonucunda 1991 yılında KOSGEB ve ODTÜ'nün

girişimleriyle bu kurumlarda birer tane Teknoloji Geliştirme Merkezi açılmıştır (NKÜ TGB Yönetici A.Ş, 2017).

2001 yılında, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu çıkarılmış, daha önce KOSGEB'in kontrolünde olan TÜBİTAK-MAM ve ODTÜ teknoparkları resmiyet kazanarak Türkiye'nin ilk teknoparkları olmuşlardır.

4691 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte Teknoloji Geliştirme Bölgeleri kurumsal bir yapıya kavuşmuştur. Üniversite-Sanayi ve Devlet üçgeninde Ar-ge faaliyetlerinin artırıldığı, teknolojinin üretim sürecine sokulduğu yeni teknoparklar kurulmuştur. Bu teknoparkların kuruluşuyla, ülke sanayinin global anlamda rekabet edebilir hale getirilmesi ve katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi ve ihraç edilmesi hedeflenmiştir.

Aşağıdaki tablo'da 2001 ve 2016 yılları arasında Türkiye'de kurulan ve şu an faaliyette olan Teknoparkların listesi yer almaktadır. Görüldüğü gibi Türkiye'nin farklı bölgelerindeki üniversiteler bünyesinde kurulmuş olan Teknoparkların tarihsel süreç içerisinde sayıları da artmaktadır.

Tablo 1.1: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Faaliyette Olanlar)

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ (FAALİYETTE OLAN BÖLGELER)				
No	Bölge Adı	Üniversite	Bulunduğu İl	Kuruluş
1	ODTÜ Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi	ODTÜ	ANKARA	2001
2	TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Tekn.	TÜBİTAK-TTGV	KOCAELİ	2001
3	Ankara Teknoloji Geliştirme Bölgesi	BİLKENT	ANKARA	2002
4	İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İZMİR YTE	İZMİR	2002
5	GOSB Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	SABANCI	KOCAELİ	2002
6	Hacettepe Üniversitesi Teknoloji Geliştirme B.	HACETTEPE	ANKARA	2003
7	İTÜ Arı Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölge	İTÜ	İSTANBUL	2003
8	Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesi	ANADOLU	ESKİŞEHİR	2003
9	Selçuk Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölge	SELÇUK	KONYA	2003
10	Kocaeli Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Böl	KOCAELİ	KOCAELİ	2003
11	Yıldız Teknik Üniversitesi Teknoloji Geliştirme B	Y.T.Ü	İSTANBUL	2003
12	İstanbul Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölge	İSTANBUL	İSTANBUL	2003
13	Batı Akdeniz Teknokenti Teknoloji Geliştirme Bölge	AKDENİZ	ANTALYA	2004
14	Erciyes Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	ERCİYES	KAYSERİ	2004
15	Trabzon Teknoloji Geliştirme Bölgesi	K.T.Ü	TRABZON	2004
16	Çukurova Teknoloji Geliştirme Bölgesi	ÇUKUROVA	ADANA	2004
17	Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi	MERSİN	MERSİN	2005
18	Göller Bölgesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	S.DEMİREL	ISPARTA	2005
19	Ulutek Teknoloji Geliştirme Bölgesi	ULUDAĞ	BURSA	2005

20	Erzurum Ata Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölge	ATATÜRK	ERZURUM	2005
21	Gaziantep Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	GAZİANTEP	GAZİANTEP	2006
22	Ankara Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	ANKARA	ANKARA	2006
23	Gazi Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	GAZİ	ANKARA	2007
24	Fırat Teknoloji Geliştirme Bölgesi	FIRAT	ELAZIĞ	2007
25	Pamukkale Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	PAMUKKALE	DENİZLİ	2007
26	Cumhuriyet Teknoloji Geliştirme Bölgesi	CUMHURİYET	SİVAS	2007
27	Dicle Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	DİCLE	DIYARBAKIR	2007
28	Trakya Üniversitesi Edirne Teknoloji Geliştirme Böl	TRAKYA	EDİRNE	2008
29	Sakarya Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	SAKARYA	SAKARYA	2008
30	Tokat Teknoloji Geliştirme Bölgesi	G.O.P	TOKAT	2008
31	Boğaziçi Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	BOĞAZİÇİ	İSTANBUL	2009
32	Bolu Teknoloji Geliştirme Bölgesi	A İZZET BAYSAL	BOLU	2009
33	Malatya Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İNÖNÜ	MALATYA	2009
34	Kütahya Dumlupınar Tasarım Teknoloji Geliştirme	DUMLUPINAR	KÜTAHYA	2009
35	İstanbul Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İSTANBUL TİCAR	İSTANBUL	2009
36	Samsun Teknoloji Geliştirme Bölgesi	ONDOKUZ MAYIS	SAMSUN	2009
37	Düzce Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	DÜZCE	DÜZCE	2010
38	Harran Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	HARRAN	URFA	2010
39	Kahramanmaraş Teknoloji Geliştirme Bölgesi	SÜTÇÜ İMAM	K.MARAŞ	2011
40	Namık Kemal Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Böl	NAMIK KEMAL	TEKİRDAĞ	2011
41	Çanakkale Teknoloji Geliştirme Bölgesi	ONSEKİZ MART	ÇANAKKALE	2011
42	İzmir Bilim ve Teknoloji Parkı Teknoloji Geliştirme	İZMİR EKONOMİ	İZMİR	2012
43	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölge	YÜZÜNCÜ YIL	VAN	2012
44	Çorum Teknoloji Geliştirme Bölgesi	HİTİT	ÇORUM	2012
45	Dokuz Eylül Teknoloji Geliştirme Bölgesi	DOKUZ EYLÜL	İZMİR	2013
46	Bozok Teknoloji Geliştirme Bölgesi Bozok Üniversi	BOZOK	YOZGAT	2013
47	Kırıkkale Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	KIRIKKALE	KIRIKKALE	2013
48	Marmara Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	MARMARA	İSTANBUL	2014
49	Ege Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	EGE	İZMİR	2014
50	Konya Teknoloji Geliştirme Bölgesi	SELÇUK	KONYA	2015
51	Afyon-Uşak Zafer Teknoloji Geliştirme Bölgesi	AFYON -UŞAK	AFYON	2015
52	Niğde Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	NİĞDE	NİĞDE	2013
53	Celal Bayar Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	CELAL BAYAR	MANİSA	2012
54	Ankara Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	YILDIRIM BEYAZI	ANKARA	2014
55	Muallimköy Teknoloji Geliştirme Bölgesi	GEBZE	KOCAELİ	2011
56	Adnan Menderes Teknoloji Geliştirme Bölgesi	ADNANMENDERES	AYDIN	2016

Kaynak: <https://teknopark.sanayi.gov.tr/Home/FaqList>

Tablo 1.2.'de ise, 2008 yılında kurulmaya başlanan ancak alt yapı çalışmaları devam eden Teknoparklar görülmektedir.

Tablo 1.2: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Altyapı Çalışmaları Devam Edenler)

No	Bölge Adı	Üniversite	Bulunduğu İl	Kuruluş
1	ASO Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	TOBB	ANKARA	2008
2	MAKÜ-BAKA Teknoloji Geliştirme Bölgesi	M.A.ERSOY	BURDUR	2013
3	Balıkesir Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	BALIKESİR	BALIKESİR	2014
4	OSTİM Ekopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	ANKARA	ANKARA	2014
5	Hatay Teknoloji Geliştirme Bölgesi	M.KEMAL	HATAY	2014
6	Finans Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	BOĞAZİÇİ	İSTANBUL	2014
7	Karaman Teknoloji Geliştirme Bölgesi	K.MEHMETBEY	KARAMAN	2015
8	Muğla Teknoloji Geliştirme Bölgesi	SITKI KOÇMAN	MUĞLA	2015
9	Batman Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	BATMAN	BATMAN	2017
10	Osmaniye Teknoloji Geliştirme Bölgesi	KORKUT ATA	OSMANİYE	2017
11	Zonguldak Teknoloji Geliştirme Bölgesi	B.ECEVİT	ZONGULDAK	2017
12	Karabük Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	KARABÜK	KARABÜK	2017
13	Gaziantep OSB Teknoloji Geliştirme Bölgesi	H.KALYONCU	GAZİANTEP	2017
14	Antalya OSB Teknoloji Geliştirme Bölgesi	AKDENİZ	ANTALYA	2018
15	Kapadokya Teknoloji Geliştirme Bölgesi	HACI BEKTAŞ	NEVŞEHİR	2018

1.6.1. Teknoparkların Teknoloji Politikamızdaki Yeri ve Önemi

Ulusların teknoloji alanında hangi aşamada olduğunu karşılaştırmak için üç kriter belirlenmiştir. Bunlar: Ar-Ge personel sayısı ve ülkelerin yayınladıkları bilimsel içerikli makaleler, Ar-Ge harcamalarının o ülkenin gayrisafi yurt içi hasılasındaki yeri ve her 10 bin çalışan nüfus başına düşen Ar-Ge Personeli olarak sıralanmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Türkiye’de gayrisafi yurt içi Ar-Ge harcaması 2015 yılında .bir.önceki.yıla.göre.%17,1 artarak 20 milyar 615 milyon TL olmuştur. Bir önceki yıl %1,01 olan gayrisafi yurtiçi Ar-Ge harcamasının GSYİH içindeki payı 2015 yılında %1,06’ya yükselmiştir. Ar-Ge harcamalarında özel sektör %50 ile en büyük sahipken, bunu %39,7 ile üniversiteler, %10,3 ile kamu kesimi takip etmiştir.

2015 yılında Türkiye’de toplam 122.288 Ar-Ge personeli bulunurken, bir önceki yıla göre artış %5,9 olarak gerçekleşmiştir. Ar-Ge personelinin sektörel dağılımına bakıldığında özel sektör %54,5, üniversiteler %35,4, kamu kesimi %10,1 olarak gerçekleşmiştir. Ar-Ge personel sayısının en yoğun olduğu il %24,1 ile İstanbul’dur (TÜİK, 2016).

Teknoparkların sağladıkları katkıları; işletmeler, devlet ve üniversiteler olmak üzere 3 aşamada ele almamız gerekmektedir.

Teknoparkların girişimciye sağladıkları olanaklar arasında işletmelerin üniversiteyi, üniversitelerin işletmeleri tanınması ve karşılıklı etkileşimi, işletmelere vergi avantajlarının yanında teknoparkta faaliyet gösteren işletmelere reklam, pazarlama, muhasebe-finance gibi alanlarda destek sağlanması gibi avantajlar sayılabilmektedir.

Üniversitelerin, kamudan fon alması, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerin üçüncü kişilere iletilmesi, teknoparklarda üretilen bilginin, üretim sektöründe ticarileştirilmesi gibi olanaklarda üniversitelere sağlanan avantajlar olarak sayılabilir.

Teknoloji ve bilginin üretim sürecine sokulmasıyla, öncelikle üretim ve istihdamın artırılması, teknoparkların kurulduğu bölgelerde sanayinin gelişmesi, beraberinde bölgesel ve toplumsal kalkınmayı tetikleyecektir. Ayrıca bilim ve teknolojinin gelişmesi o ülkeye prestij kazandıracağından, uluslararası yatırımcılara ev sahipliği yapması da Teknoparkların o ülkeye ve bölgeye sağlayacağı faydalar olarak kabul edilebilir.

1.6.2. Teknoparklarla İlgili Hukuki Düzenlemeler

Ülkemizde Teknopark kurma düşüncesi ilk olarak 1980’li yıllarda ortaya çıkmış ilerleyen yıllarda Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye’de Teknopark kurmakla ilgili olarak somut adımları atmıştır. Bu çalışmalar neticesinde eksikliklerin giderilmesi amacıyla 1996 yılında ilk Teknopark yönetmeliği çıkarılmıştır. 2001 yılına gelindiğinde 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)’de kabul edilmiştir. Bu kanunun yürürlüğe girmesiyle beraber uygulama usul ve esaslarını içeren Teknoloji Geliştirme Bölgeleri uygulama yönetmeliği Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yönetmelik Teknoloji

Geliştirme Bölgelerinin kuruluşundan işletilmesine kadar, yönetici şirketlerin sorumluluklarından, uygulanacak vergisel ve vergisel olmayan istisna ve muafiyetlere kadar tüm konularda izahatlar getirmiştir.

Tablo 1.3. TGB'lere İlişkin Olarak Çıkarılan Kanun ve Yönetmelikler

	Tarih	Kanun No	Kanun/Yönetmelik Adı	İçerik
1	1996		Teknopark Yönetmeliği	Teknoparkların Kuruluşu, işleyişi, yönetim ve organizasyonu
2	26.06.2001	4691	Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu	Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kuruluşu, yönetimi, denetimi, ilgili kişi ve kurumları, destek ve muafiyetleri
3	19.06.2002		TGB Uygulama Yönetmeliği	Kurucu Şirket ve TGB'de yar alacak kişi ve kurumların yetki, sorumluluk, görevleri, kuruluş şartları, destek ve muafiyetler

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB)'lerle ilgili olarak çıkarılan kanun ve yönetmelikler dışında Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanmış tebliğ ve sirkülerler de mevcuttur. Bakanlık tarafından yayınlanan tebliğ ve sirkülerler özellikler vergi muafiyeti ve istisnaları noktasında açıklayıcı bilgiler sunmaktadır. Aşağıdaki tabloda Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılmış sirkülerler mevcuttur.

Tablo 1.4.: TGB’lerle ilgili olarak Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılan Sirkülerler

	Tarih	Başlık	Sirküler Adı	İçerik
1	28.10.2003	1 No’lu Kurumlar Vergisi Sirküleri	KVK-1/2003-1/Teknoloji Geliştirme Bölgeleri-1	Bu sirküler, TGB' lerde faaliyet gösteren mükellefler ile yönetici şirketin yararlanabilecekleri vergisel teşviklere yönelik açıklamaları kapsar.
2	15.03.2004	6 No’lu Kurumlar Vergisi Sirküleri	KVK-6/2004-4/Teknoloji Geliştirme Bölgeleri-2	Bu sirküler, 5035 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile TGB 'lerde uygulanan vergisel düzenlemelerde yapılan değişikliklere ilişkin açıklamaları kapsar.
3	04.03.2005	16 No’lu Kurumlar Vergisi Sirküleri	KVK-16/2005-4/Teknoloji Geliştirme Bölgeleri-3	Bu sirküler, TGB' lerde faaliyette bulunan firmalar tarafından yapılan AR-GE faaliyetleriyle ilgili olarak diğer kurumlardan sağlanan destek unsurlarına ilişkin vergisel uygulamalar hakkındaki hususları kapsar.

1.7. TEKNOPARKLARIN KURULUŞ AŞAMALARI

TGB’lerin kuruluşu, işletilmesi, yönetici şirket görev ve yetkileri 26/06/2001 tarihli 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile düzenlenmiştir. Bu kanunun amacı

“üniversiteler, araştırma kurum ve kuruluşları ile üretim sektörlerinin işbirliği sağlanarak, ülke sanayinin uluslar arası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulması maksadıyla teknolojik bilgi üretmek, üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirmek, ürün kalitesini veya standardını yükseltmek, verimliliği artırmak, üretim maliyetlerini düşürmek, teknolojik bilgiyi ticarileştirmek, teknoloji yoğun üretim ve girişimciliği desteklemek, küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunu sağlamak, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun kararları da dikkate alınarak teknoloji yoğun alanlarda yatırım olanakları yaratmak, araştırmacı ve vasıflı kişilere iş imkanı yaratmak, teknoloji transferine yardımcı olmak ve yüksek/ileri teknoloji sağlayacak yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak teknolojik alt yapıyı sağlamaktır”

Teknoparklar, bünyesinde Ar-Ge çalışmalarını yürüten, ileri teknoloji kullanan firmaların, üniversitelerin ya da teknoloji enstitülerinin olanaklarından yararlanmasını hedefler. Bu doğrultuda Teknoparkların, üretilen teknolojik bulguların ticarileştirilmesi amacıyla organize sanayi bölgelerine, yurt içi ve yurt dışı pazarlara, nitelikli iş gücünün bulunduğu alanlara yakın olması beklenmektedir.

Tablo 1.5: TGB'lerde Firma Türleri

Toplam Firma Sayısı	4.817
Yabancı/Yabancı Ortaklı Firma Sayısı	263
Akademisyen Ortaklı Firma Sayısı	925
Toplam Personel Sayısı	46.000
<i>Ar-Ge</i>	<i>37.740</i>
<i>Destek</i>	<i>2.871</i>
<i>Kapsam Dışı</i>	<i>5.389</i>
Proje Sayısı (Devam Eden)	7.981
Proje Sayısı (Tamamlanan)	26.377
Toplam Satış (TL)	57,2 Milyar
Toplam İhracat (USD)	3 Milyar

Kaynak: <https://teknopark.sanayi.gov.tr/Home/TgbListesi>

1.7.1. Bölge Seçimi ve Kurucu Heyetin Oluşturulması

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ve 10 Ağustos 2016 tarih 29797 sayılı Resmi Gazetede ilan edilen Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının yönetmeliğine göre bölge seçimi kurucu heyet veya yönetici şirket tarafından yapılır denilmektedir. İlgili yönetmeliğin 5. maddesinde, teknoparkların kurulacakları bölgenin yer seçiminin yapıldığı şehrin sınırları içerisinde en az bir üniversite veya ileri teknoloji enstitüsü ya da kamu Ar-Ge merkezinin bulunması gerekmektedir. Kurucu heyet veya yönetici şirket, teknoparkların kurulacağı bölgenin, üniversiteye, organize sanayi bölgesine veya endüstri bölgelerine yakınlığını göz önünde bulundurmalıdır. Bununla beraber, bölgedeki sanayici ve girişimcinin niteliği, yetişmiş iş gücü potansiyeli, çevre düzeni, alt yapı, üst yapı olanakları ile bölgenin

kalkınma planları hedeflerine uygunluğu da dikkat edilmesi gereken hususların başında gelmektedir (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği, Madde 5)

Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, KOSGEB ve bakanlık tarafından belirlenecek teknoloji alanında faaliyet gösteren özel bir kuruluş temsilcisinin katılımıyla Değerlendirme Kurulu oluşturulur (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu, Madde 4).

1.7.2. Yönetici Şirket Kuruluşu

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda Yönetici Şirketin tanımı şöyle yapılmıştır.

“Yönetici Şirket, Bölgeye ait planlama ve projelendirmenin yapılması, gerekli alt yapı ve üst yapı hizmetleri ile Bölge için gerekli her türlü hizmetlerin yürütülmesi, kuluçka merkezi ve teknoloji transfer ofislerinin kurulması, AR-GE veya tasarım projelerinin değerlendirilmesi ve projesi uygun görülen girişimcilere yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslara göre Bölge içerisinde yer tahsis edilmesi, Bölgenin bu kanun ve ilgili yönetmeliklerde gösterilen amaca uygun olarak yönetilmesi girişimcilerin ve üçüncü şahısların buna aykırı davranışlarının önlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması ile yükümlüdür.”

Teknoloji Bölgesinin yönetiminden sorumlu olacak şirket Anonim şirket şeklinde kurulmak zorundadır. Yönetici kuruluş işlemleri, kuruluş kararının Resmi Gazete’de yayınlanmasından itibaren bir sene içerisinde sonuçlandırılır. Yönetici şirket, ana sözleşmesi bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü tarafından incelenir, Genel Müdürlük gerek duyarsa esas sözleşmede değişiklik yapılmasını isteyebilir. Yönetici şirketin Genel Müdürü en az lisans derecesinde üniversite mezunu olmak zorundadır.

Yönetici.şirketi kuracakları.arasında, bölgenin kurulacağı alan yer alan en.az.bir.üniversite veya ileri teknoloji enstitüsü bulunmak zorundadır. Ayrıca, TOBB, TESK, yerel yönetimler, bankalar, finans kuruluşları, vakıflar, kooperatifler, dernekler, yerli ve yabancı tüzel kişiler de yönetici şirket ortağı olabilirler (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği, 2016, Madde 11).

1.7.3. Yönetici Şirketin Görev ve Sorumlulukları

Teknoloji Geliştirme Bölgesini yönetecek olan şirketin Kanun ve yönetmeliklerle belirlenmiş bazı görev ve sorumlulukları vardır. Kanunda belirtildiği gibi yönetici şirket bölgede alt yapı üst yapı, su, elektrik, internet, katı atık, tıbbi atık, radyoaktif atık, çevre kirliliği, hava kirliliği ve diğer hizmetlerin sağlanması yanında, bölgede yaşanabilecek yangın, deprem, sel ve benzeri doğal afetlere karşı her türlü önlemi almakla mükelleftir. Bölge ihtiyacını karşılayacak şekilde temiz su, elektrik, doğal gaz, akaryakıt, ısıtma ve havalandırma, kanalizasyon hizmetlerinin kesintisiz bir şekilde sürmesini sağlamalıdır.

Yönetici şirket, Bölgede Ar-Ge faaliyetinde bulunmak isteyen şirketlerin projelerini değerlendirir, onayladığı projeler için girişimcilere yer tahsis eder, gerekli ihtiyaçları karşılayarak, girişimciler ve diğer devlet kurumları arasında iletişimi sağlar.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri uygulama yönetmeliğinin 14.maddesinin (g) bendinde Ar-Ge ve Tasarım faaliyetinde bulunacak şirketlerin sunmuş olduğu projelerin, yönetici şirketin belirleyeceği konusunda uzman iki öğretim üyesi, bir üyesi de sektör uzmanı veya lisanslı bireysel katılım yatırımcısı olmak üzere en az üç üyeli bir heyet tarafından,

Kuluçkaya uygun girişimciler içinse konusunda uzman bir öğretim elemanından oluşan heyet tarafından proje süresiyle birlikte bölge içinde ve dışında geçirilmesi gerekli vakitlerin uygunluğu, projenin gerçekleşme olasılığı, ticarileşme potansiyeli, ithal ikame veya ihracat potansiyeli, yenilikçi ürünlerin geliştirilmesi, mevcut ürün kalitesinin ya da teknolojisinin artırılması, verimliliği artırabilecek, üretim maliyetlerini düşürebilecek, teknolojik bilgi üretebilecek bir Ar-Ge projesi ya da tasarım faaliyetinin olup olmadığına karar verilir (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği, 2016, Madde 14).

Yönetici şirket ayrıca, Bölgede yer alan girişimcilere ve bu işletmelerde çalışan personellere ait bilgileri elektronik ortamda kayıt altına alır ve gerektiğinde Genel Müdürlüğe sunar.

1.7.4. Kuluçka Merkezi ve Kuluçka Programı

Kuluçka Merkezi (İnkübatör) 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri kanununda şu şekilde tanımlanmıştır.

*“Kuluçka Merkezi: Özellikle genç ve yeni işletmeleri geliştirmek amacıyla; girişimci firmalara ofis hizmetleri, ekipman desteği, yönetim desteği, mali kaynaklara erişim, kritik iş ve teknik destek hizmetlerinin bir çatı altında tek elden sağlandığı yapılar”*dır.

Yönetici şirketler; bölgede Ar-Ge üzerinde çalışan genç girişimciler yetiştirmek, bu girişimcilerin sayısını artırmak için kuluçka merkezi faaliyetlerini sürdürürler. İşletmelere en fazla 36 ay olmak üzere yer tahsis eder. Yenilikçi bir fikre sahip olup ta henüz vergi mükellefi olmayan girişimcileri kuluçka programına tabi tutar (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği, 2016, Madde 14).

1.7.5. Teknoloji Transfer Ofisi

Teknoloji Transfer Ofisi 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda şu şekilde tanımlanmıştır.

“Teknoloji Transfer Ofisi: Teknoloji geliştiricisi AR-GE kurum ve kuruluşları ile teknoloji kullanıcısı sanayi şirketleri veya diğer teknoloji ya da AR-GE kurum ve kuruluşları arasında bilgilendirme, koordinasyon, araştırmayı yönlendirme, yeni AR-GE şirketlerinin oluşturulmasını teşvik etme, işbirliği geliştirme, fikri mülkiyet haklarının korunması, pazarlanması, satılması, fikri mülkiyetin satışından elde edilen gelirlerin yönetilmesi konularında faaliyet gösteren yapıyı” ifade eder.

Yönetici şirket faaliyete geçtikten sonra yine kendi bünyesinde farklı bir tüzel kişilik ile protokol oluşturarak teknoloji transfer ofisini kurar. Bu ofislerde; yeni Ar-Ge ve tasarım şirketlerinin kurulmasının teşvik edilmesi, destek ve işbirliği imkanları tesis edilir. Üniversite ve sanayi işbirliği kapsamında akademik personelin ve şirketlerin ortak bir çalışma yürütmesi sağlanır.

Bilimsel buluşların, en etkili bir şekilde ürüne dönüştürülmesi ve ticarileştirilmesi, üretilen ürünlerin yurt içinde ve yurt dışında pazarlanması, hedefler çerçevesinde uzun vadeli teknoloji transfer stratejilerinin belirlenmesi gerçekleştirilir (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği, 2016, Madde 16)

1.8. ŞİRKETLERİN TEKNOPARKA KABUL SÜRECİ

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda özellikleri belirtilen Ar-Ge faaliyetleri yürüten gerçek ve tüzel kişiler teknoparklarda yer almak için

başvuru yapabilirler. Bunun dışında teknoparkta yer alan firmalara danışmanlık ve destek hizmeti sağlamak amacıyla, hukuk müşavirliği, mali müşavirlik, banka şubesi, kargo şirketi gibi firmalarda teknoparkta yer alabilirler ancak 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun öngördüğü desteklerden yararlanamazlar.

Teknoparklara başvuru süreci, elektronik ortamda ön başvuru formunun doldurulmasıyla başlar. Bilim Teknoloji ve Danışma Kurulu tarafından değerlendirilen başvuruların olumlu sonuçlanması durumunda Yönetici şirket tarafından yer tahsisi yapılır (Teknopark İstanbul, 2017).



İKİNCİ BÖLÜM

2. TEKNO PARKLARA SAĞLANAN TEŞVİKLER VE VERGİ AVANTAJLARI

Teknoloji Geliştirme Bölgelerine sağlanan teşvikler 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun Destek ve Muafiyetler başlıklı 8.maddesi ile Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinin Muafiyet, İndirim ve İstisnalar başlıklı Altıncı Bölümünde belirtilmiştir. Buna göre, bölgede faaliyet gösteren firmalar, yönetici şirket ve bölgede çalışanlara yönelik vergisel avantajlar ilgili kanun ve yönetmelikler ışığında; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 5510 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu ve diğer kanunlar yönünden incelenecektir.

2.1. YÖNETİCİ ŞİRKETLERE SAĞLANAN VERGİSEL AVANTAJLAR

Kanuna uygun olarak anonim şirket şeklinde kurulan ve öncelikli vazifesi bölgenin yönetimi ve işletilmesi olan Yönetici şirketlerin bu işlemlerle ilgili olmak kaydıyla faaliyetleri sonucu elde ettikleri kazançlar 31.12.2023 tarihine kadar kurumlar vergisinden istisna tutulmuştur. Yönetici şirketlerin bu istisnadan faydalanabilmeleri için bağlı bulundukları vergi dairelerine müracaat etmeleri gerekmektedir. Diğer yandan kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak düzenlenen kağıtlar yönünden damga vergisi ve harçlardan, bölge içinde mülkiyetinde bulundurduğu gayrimenkuller yönünden de emlak vergisinden muaftır (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği, 2016, Madde 35)

Yönetici şirketlerin kanunda ifade edilen ticari faaliyetleri sebebiyle oluşacak zararın diğer faaliyetlerinden doğacak kardan indirilmesi mümkün olmamaktadır. Söz konusu zararın kanunen kabul edilmeyen gider olarak belirlenip bu şekilde muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. Bu şirketlerin istisnadan kaynaklı elde ettikleri gelirler üzerinden dağıtacakları kar paylarında her hangi bir muafiyet yoktur (Güneş, 2009:165).

Yönetici şirketlerin kanun kapsamında kabul edilmeyen diğer faaliyetleri istisna kapsamında değildir. Mevduatların değerlendirilmesi amacıyla elde edilen faiz gelirleri, kur farkı gelirleri, kambiyo karları ve duran varlıkların satışından elde edilen kazançlar istisna kapsamında değerlendirilmez (Özkanlı ve Çaltekin, 2006).

Teknoparkların bir an önce kurulup işletilmesi amacıyla Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı yönetici şirketlere ödenek yardımında bulunabilir. Alt yapı yatırımları, Ar-Ge/inovasyon faaliyetlerinin finanse edilmesi amacıyla yapılan bu yardımlar tamamen karşılıksızdır (Demirli, 2014:103).

2.2. TEKNOPARKLARDA FAALİYET GÖSTEREN ŞİRKETLERE SAĞLANAN VERGİSEL AVANTAJLAR

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun geçici 2.maddesinde düzenlendiği üzere

“Yönetici şirketlerin bu kanun uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançlar ile bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu bölgedeki yazılım ve AR-GE faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları 31/12/2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır” denilmektedir.

Teknoparklarda faaliyet gösteren şirketler 4691 sayılı Kanun teşviklerinin tamamından yararlanabilmekte, 5746 sayılı AR-GE Faaliyetlerinin Desteklenmesi hakkında kanunda öngörülen yazılım ve Ar-Ge ile ilgili teşviklerden ayrıca yararlanamamaktadır. Ancak, bölgede faaliyet gösteren şirketler yatırım teşvik belgesi almaları durumunda, Ar-Ge, Bilişim teknolojisi, yazılım geliştirme ve TÜBİTAK tarafından önceliği belirlenecek yatırımlar sebebiyle Gümrük Vergisi muafiyeti, KDV istisnası, faiz desteği, sigorta prim teşviki, yatırım yeri tahsis gibi teşviklerden ayrıca yararlanabilecektir (Tunçay ve Özcan, 2015).

2.2.1. Yazılım ve Ar-Ge'ye Dayalı Faaliyetlerden Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde gerçekleştirilen yazılım ve Ar-Ge'ye dayalı üretim faaliyetlerinden elden edilen kazançların tamamı gelir veya kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Bölge dışındaki faaliyetlerden elden edilen kazançlar ise yazılım veya Ar-Ge faaliyeti dolayısıyla elde edilmiş olsalar dahi istisna kapsamında sayılmamaktadır. Vergi mükelleflerinin tam veya dar mükellefiyet kapsamında olmalarının bir önemi yoktur (Yargıç, 2005:258).

5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun'un Tanımlar başlıklı 2. maddesinde Ar-Ge şu şekilde tarif edilmiştir.

“Araştırma ve Geliştirme, kültür, insan ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve bunun yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmaları, çevre uyumlu ürün tasarımı veya yazılım faaliyetleri ile alanında bilimsel ve teknolojik gelişme sağlayan, bilimsel ve teknolojik bir belirsizliğe odaklanan, çıktıları özgün, deneysel, bilimsel ve teknik içerik taşıyan faaliyetler”

Tanımdan da anlaşılacağı üzere Ar-Ge; Bilim ve teknolojinin gelişmesini sağlayacak yeni bilgiler elde etmek ya da mevcut bilgiyi kullanarak yazılım dahil yeni ürünler üretmek için yapılan her türlü çalışmalardır. Yazılım ise; teknolojiye dayalı bir cihazın çalışmasını sağlayan komutlar dizisi, kod listesi, işletim sistemini de içeren belgelerin ve hizmetlerin bütünüdür (Işıklı, b.t.)

Yukarıda bahsettiğimiz istisna hükümlerinden faydalanmak için Teknoparklarda faaliyet gösteren şirketlerin, teknopark yöneticisi şirketten bölgede yer aldıklarına dair bir yazı ve faaliyet konularını gösteren bir belgeyle birlikte Maliye Bakanlığına başvurmaları gerekmektedir (Demirli, 2014:101).

2.2.1.1. Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunu Yönünden İstisna

4691 sayılı Kanuna göre Teknoparklarda yer alan Gelir ve Kurumlar vergisi mükelleflerinin bölgede gerçekleştirdikleri yazılım ve Ar-Ge faaliyetleri dolayısıyla elde ettikleri kazançları üzerinden istisna uygulanacağından bahsetmiştik. Bu bağlamda şirketlerin bölgede faaliyete geçmeden önce başlayıp, faaliyete geçtikten sonra sürdürdükleri Ar-Ge ve yazılım projelerinden sağladıkları gelirin yalnızca bölgede gerçekleştirilen kısmı istisna kapsamındadır. Şirketlerin, teknoparklarda faaliyete geçtikleri tarih itibarıyla tamamlamış oldukları projelerden elde edilen gelirler istisna kapsamında değerlendirilmez. Elde edilen kazancın ne kadarının bölgede gerçekleştiği, ilgili projenin başlangıcından sonuna kadar geçen süreçte oluşan maliyetin oranlama yapılarak belirlenmesi gerekmektedir. İstisna kapsamında olan projelerden kaynaklanan gelirin maliyetten düşülmesi sonucu bulunacak tutar istisna tutarını oluşturmaktadır (Güneş, 2009:166).

Kanunda açıklanan istisna bir kazanç istisnası olup, sadece istisnaya konu olan projeler ile ilgili olarak elde edilen hasıllardan proje maliyetleri düşülerek bulunacak olan kazancın tamamı Gelir ve Kurumlar Vergisi yönünden istisna kapsamında olacaktır. Dolayısıyla, şirketler kazancın tespitinde istisna kapsamında olan faaliyetleri ile diğer faaliyetlerini birbirinden ayırt etmelidir, aksi takdirde vergi matrahının hatalı bir şekilde tespiti mümkün olabilmektedir. Öte yandan Ar-Ge ve

yazılım projelerinin zararlarla sonuçlanması durumunda, bu zararların diğer faaliyetlerden elde edilen kazançtan indirilmesi de mümkün olmayacaktır (Özkanlı ve Çaltekin, 2006:156).

1 No’lu Kurumlar Vergisi sirkülerinde

“istisna uygulamasına ilişkin olarak yıllık vergilendirme dönemi baz alınarak yapılan açıklamalar, mükelleflerin geçici vergi dönemleri itibariyle hesaplayacakları kazancın tespiti açısından da geçerlidir” denilmektedir.

İstisna kapsamında yer alan kazançlar beyannamenin “zarar olsa dahi indirilecek istisnalar” bölümündeki “diğer indirim ve istisnalar” satırında gösterilmelidir.

2.2.1.2. Katma Değer Vergisi Kanunu Yönünden İstisna

Teknoparklarda faaliyet gösteren şirketlerin kazançlarının kanunda belirtilen süreler esas alınarak, yalnızca bu bölgelerde ürettikleri.ve.sistem yönetimi, veri.yönetimi, sektörel,internet,mobil ve askeri komuta kontrol, iş uygulamaları.yazılımı.şeklindeki.teslim ve hizmetleri katma değer vergisinden müstesnadır. Kanunda belirtildiği üzere teknoparklarda faaliyet gösteren şirketlerin, faaliyetleriyle ilgili olarak yaptıkları teslim ve hizmetler KDV’den istisnadır. Söz konusu istisna bölge içinde yapılan faaliyetler kapsamında olacak bölge dışında yapılan faaliyetler bu kapsamda değerlendirilmeyecektir. Bu istisna sadece bölgede faaliyet gösteren şirketler için olup, yönetici şirketlerin bu istisnadan yararlanması söz konusu değildir (Yargıç, 2005:260).

KDV istisnasıyla ilgili olarak, Ankara Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesinde Türk-Güney Kore ortaklığıyla nükleer tıp alanında faaliyet gösteren bir firmanın Türkiye ve Güney Kore’de bulunan tesislerde yapılan Ar-Ge çalışmaları kapsamında geliştirilen ve onkolojide(kanser) teşhis, tanı amaçlı görüntüleme ve tedavide kullanılan radyoizotopların üretimini yaptığı belirtilerek, 4691 sayılı Kanun kapsamında radyoizotop tesliminde KDV istisnasının olup olmadığı sorulmuş, Gelir İdaresi Başkanlığının 11.06.2015 tarihli düzenlediği özelgede cevaben;

“...faaliyet gösteren firmanızca üretilen onkolojide teşhis, tanı amaçlı görüntüleme ve tedavide kullanılan radyoizotoplar, sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı kapsamında yer almamaktadır. Bu nedenle, firmanız tarafından bu radyoizotopların tesliminde KDV kanunun geçici 20.maddesindeki istisnanın uygulanması mümkün bulunmamaktadır” denilmiştir (Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı, 2015).

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyette bulunan şirketlerin ürettikleri yazılımlar için satın aldıkları tüm mal ve hizmetler, istisna satışla ilgili olup olmadığına bakılmaksızın Katma Değer Vergisine tabi tutulacaktır. Aynı şekilde şirketlerin dışarıdan aldığı danışmanlık hizmetleri de Katma Değer Vergisine tabi olacaktır. Bahsettiğimiz istisna sadece Teknoparklarda yer alan şirketlerin kanun kapsamında yapmış olduğu mal ve hizmet satışlarına uygulanacaktır (Tunçay ve Özcan, 2015:50).

60 No'lu KDV Sirkülerinin Teknoloji Geliştirme Bölgesinde Faaliyette Bulunanlara Yönelik İstisna başlıklı maddesinde açıklandığı üzere,

“Bölgede ürettiği eğitim yazılımları kanunun geçici 20/1. Maddesine göre KDV'den istisna olacaktır. Ancak, bu yazılımı teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan firmadan alan firmaların satışları genel hükümler çerçevesinde KDV'ye tabi olacaktır,

Kanunun geçici 20/1.maddesi kapsamındaki teslim veya hizmetleri KDV'den istisna olacak, web sitesi aracılığıyla verdiği reklam hizmeti ise bu kapsamda yer almadığından KDV'ye tabi olacaktır.

İşlevlerini yerine getirmek için yazılım kullanan ürün, aygıt, eşya vb. donanımlar ile bu donanımlara ilişkin hizmetler istisna kapsamına girmemektedir,

Bölgede ürettiği yazılımı farklı kişilere satması ya da satışın CD veya elektronik ortamda yapılması istisna uygulamasına engel değildir. Ancak, bu yazılımın bayilerce satışında istisna uygulanmayacaktır.

Bölgede üretilen yazılımın Kanunun 11.ve 12.maddeleri kapsamında ihraç edilmesi halinde, bu ihracata ilişkin yüklenilen KDV'nin Kanunun 32.maddesine göre indirim ve iade konusu yapılması mümkün bulunmamaktadır.”

Mal ve hizmet satışlarının istisna kapsamında olması, öte yandan istisna kapsamında ki satışlarla ilişkili mal ve hizmet alımlarının indirim ya da iade hakkının olmaması sebebiyle mükellefler kayba uğratılmaktadır. Bu olumsuz sebepten dolayı mükellefler istisnadan vazgeçtiklerini bu işlemleri dolayısıyla KDV'ye tabi olmak istediklerini vergi dairesinden talep edebilirler.

Katma Değer Vergisi Kanunu 18.maddesinde istisnadan vazgeçme hakkıyla ilgili olarak

“İstisnadan vazgeçeceklerin talepleri üzerine, vergi dairesince, vergi mükellefiyetleri talep tarihinden itibaren tesis olunur. Bu şekilde mükellef olanlar üç yıl geçmedikçe mükellefiyetten çıkamazlar. Mükellefler üç yıllık sürenin bitiminden önce mükellefiyetten çıkma talebinde bulunmadıkları takdirde mükellefiyet yeniden üç yıl süre ile uzatılmış sayılır” denilmektedir.

İstisnadan vazgeçme hakkını kullanan mükellefler artık yapacakları mal ve hizmet teslimlerinde KDV hesaplamak zorundadır. Öte yandan alımlarıyla ilgili olarak ta KDV'yi indirim konusu yapacaklardır (Özkanlı ve Çaltekin, 2006:157).

2.2.1.3. Damga Vergisi Kanunu Yönünden İstisna

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri kanunu uygulama yönetmeliği 30.maddesinin (i) bendinde açıklandığı üzere

“bölgelerde kanun kapsamında yürütülen yazılım, Ar-Ge, yenilik ve tasarım projeleri ile ilgili araştırmalarda kullanılmak üzere ithal edilen eşya, gümrük vergisi ve her türlü fondan, bu kapsamda düzenlenen kağıtlar ve yapılan işlemler damga vergisi ve harçtan istisnadır” denilmektedir.

Diğer taraftan aynı kanunun geçici 2.maddesiyle teknoloji geliştirme bölgesinde çalıştırılan araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri 31/12/2023 tarihine kadar her türlü vergiden istisna edilmiştir. Buna göre Teknoparkta çalıştırılan yazılımcı ve Ar-Ge personeline ödenen ücretler üzerinden düzenlenecek her türlü kağıtların 31/12/2023 tarihine kadar damga vergisinden istisna edildiği anlaşılmaktadır.

2.2.1.4. Harçlar Kanunu Yönünden İstisna

492 sayılı Harçlar Kanununun “Harçtan müstesna tutulan işlemler” başlıklı 59.maddesinin (n) bendinde;

“organize sanayi, endüstri veya teknoloji geliştirme bölgelerinde yer alan gayrimenkullerin ifraz veya taksim veya birleştirme işlemleri harçtan müstesnadır” hükmüne yer verilmiştir.

Söz konusu istisna hükmü uyarınca, teknoparklarda yer alan şirketler adına kayıtlı gayrimenkullere ilişkin her türlü işlemler harçtan istisna tutulmuştur. Söz konusu istisna yalnızca TGB içerisinde yer alan gayrimenkuller için uygulanacaktır.

2.2.2. Teknoparklarda Çalışan Personellere Yönelik İstisnalar

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunun geçici 2.maddesinde açıklandığı üzere

“Bölgede çalışan; Ar-Ge, tasarım ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri 31/12/2023 tarihine kadar her türlü vergiden müstesnadır. Gelir vergisi stopajı ve sigorta primi işveren hissesine ilişkin teşviklerden yararlanacak olan destek personeli sayısı, Ar-Ge ve tasarım personeli sayısının yüzde onunu aşamaz. Hak kazanılmış hafta tatili ve yıllık ücretli izin süreleri ile 17/3/1981 tarihli ve 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda belirtilen tatil günlerine

isabet eden ücretlerde bu istisna kapsamındadır. Haftalık kırk beş saatin üzerindeki ve ek çalışma sürelerine ilişkin ücretler bu istisnadan faydalanamaz. Yönetici şirket, ücreti gelir vergisi istisnasından yararlanan kişilerin bölgede fiilen çalışıp çalışmadığını denetler. Ancak, bölgede yer alan işletmelerde çalışan AR-Ge ve Tasarım personelinin bu bölgelerde yürüttüğü projelerle doğrudan ilgili olmak şartıyla, proje kapsamındaki faaliyetlerin bir kısmının bölge dışında yürütülmesinin zorunlu olduğu durumlarda bölge dışındaki bu faaliyetlere ilişkin ücretlerinin yüzde yüzünü aşmamak şartıyla Cumhurbaşkanınca ayrı ayrı veya birlikte belirlenecek kısmı ile bölgede yer alan işletmelerde en az 1 yıl süreyle çalışan Ar-Ge ve tasarım personelinin yüksek lisans yapanlar için bir buçuk yılı, doktora yapanlar için iki yılı geçmemek üzere bölge dışında geçirdiği sürelerle ilişkin ücretlerin yüzde yüzünü aşmamak şartıyla Cumhurbaşkanınca ayrı ayrı veya birlikte belirlenecek kısmı, gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında değerlendirilir” denilmiştir.

Kanundan anlaşılabacağı üzere, yalnızca AR-GE ve tasarım personeli değil; yönetici, sekreter, işçi, teknik eleman statüsünde çalışanlar da istisnadan yararlanabileceklerdir. Ancak, söz konusu istisnadan yararlanabilmeleri için destek personeli olarak isimlendirilen bu personellerin, AR-GE personeli sayısının yüzde onunu aşamayacaktır.

Teknoparklardaki işletmelerin bu istisnadan yararlanabilmeleri için bir diğer şart ise, kurum ve kuruluştaki istihdam edilen tüm araştırmacı ve AR-GE personel listesini, görev tanımlarını, çalışma süreleri ve niteliklerini yönetici şirkete onaylatıp, belirli periyotlarla Maliye Bakanlığı’na sunmaları gerekmektedir (Kayalidere, 2014:90).

2.2.2.1. Ücret İstisnası

İstisna, 4691 sayılı Kanunda özellikleri tarif edilen AR-GE ve destek personelinin görevleri ile ilgili ücretlerine uygulanacaktır. Ücret üzerinden alınacak damga vergisi de bu istisna kapsamındadır. Haftalık kırk beş saatinden üzerinde çalışılan süreler ile diğer ek çalışma süreleri istisna kapsamında dikkate alınmaz. TGB içerisinde gerçekleştirilen projelerin pazarlanması amacıyla bölge dışında pazarlama ve satış için vazifelendirilen personel AR-GE çalışanı olarak kabul edilmez ve istisna kapsamına alınmaz. İstisna kapsamında olan personelin yüzde yüz gelir vergisi istisnasına tabi olduğu için asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanamaz. İlgili personelin birden çok teknoparkta çalışması durumunda, her bir bölgede kazandığı ücret için ayrı ayrı istisna kapsamına alınması gerekir (Özdemir, 2014:165).

TGB’de çalışan personeller iş gereği hem bölge içerisinde hem de bölge dışında çalışmak durumunda kalabilirler. Bu durumda bölge dışında çalışılan süreler için hesaplanan ücretin gelir vergisi istisnasına dahil edilmesi söz konusu değildir (Özkanlı ve Çaltekin, 2006:165).

2.3. 5746 SAYILI ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME VE TASARIM FAALİYETLERİNİN DESTEKLENMESİ HAKKINDA KANUN KAPSAMINDA SAĞLANAN TEŞVİKLER

5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun 28/2/2008 tarihinde kabul edilmiş 12/3/2008 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu bölümde, teknoparklarda faaliyet gösteren şirketlere yönelik vergisel avantajlarla ilgili olarak çıkarılan kanun ve yönetmelikler incelenecektir.

2.3.1. 5746 Sayılı Kanunun Amacı ve Kapsamı

Bu kanunun amacı;

“Ar-Ge, yenilik ve tasarım yoluyla ülke ekonomisinin uluslar arası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için teknolojik bilgi üretilmesini, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılmasını, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesini, verimliliğin artırılmasını, üretim maliyetlerinin düşürülmesini, teknolojik bilginin ticarileştirilmesini, rekabet öncesi işbirliklerinin geliştirilmesini, teknoloji yoğun üretim, girişimcilik ve bu alanlara yönelik yatırımlar ile AR-GE’ye, yeniliğe ve tasarıma yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasını, AR-GE ve tasarım personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılmasını desteklemek ve teşvik etmektir” denilmektedir (Araştırma,Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun, 2008, Madde 1).

İleri teknoloji ve beraberinde katma değeri yüksek ürünler üreterek, hem bölgesel kalkınma hem de ekonomik kalkınmayı hedefleyen yerel politikaların uygulamaya soktukları kanun ve yönetmelikleri incelediğimizde, bir taraftan 4691 sayılı Teknoloji Bölgeleri Geliştirme Kanunu, diğer taraftan 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanununun temelde ortak payda da buluştuğunu gözlemlemekteyiz.

İlgili kanunun Türkiye’deki Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Ar-Ge ve tasarım merkezleri, projeler ve teknogirişim sermaye desteği gibi teşvikleri kapsadığını görmekteyiz.

Diğer yandan bu kanunda Ar-Ge faaliyetinin, yenilik kavramının, Ar-Ge merkezlerinin, Ar-Ge projesinin, rekabet öncesi işbirliği projesinin ve teknoloji girişim sermayesinin ne anlama geldiği açıklanmış, bu izahatlar ışığında kamu tarafından sağlanan destek ve teşviklerin kapsamı belirlenmiştir.

İlgili kanunun Tanımlar başlıklı 2.maddesinde Yenilik kavramının tanımı yapılarak

“Sosyal ve ekonomik ihtiyaçlara cevap verebilen, mevcut pazarlara başarıyla sunulabilecek ya da yeni pazarlar yaratabilecek; yeni bir ürün, hizmet, uygulama, yöntem veya iş modeli fikri ile oluşturulan süreçleri ve süreçlerin neticelerini” ifade eder denmektedir (Araştırma,Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun, 2008, Madde 2).

2.3.1.1. Araştırma Geliştirme Kavramı

Yukarıda değindiğimiz gibi 5746 sayılı Kanun Ar-Ge kavramını tanımlamış, yenilik kavramı ile özdeşleştirerek, girişimcilerin bilgi ve teknolojiye en üst düzeyde istifade ederek, üretimde, kalitede, verimlilikte olağandan farklı bir yol, yöntem izleyerek sıra dışılığı özendirmiştir.

Bu sebepten iktisadi büyüme ve kalkınma, küresel anlamda rekabet edebilme gücünü kazanmak açısından, gayri safi milli hasıla içindeki

Ar-Ge harcamalarının tutarının artması gerekmektedir. Vergi kanunlarımızda yer verilen destek ve teşvikler, özel sektör için araştırma ve geliştirmeye yönelik çabaların desteklenmesini öngörmektedir (Savcı, Yayla, Özdemir, 2015:23).

86 sayılı Kurumlar Vergisi Tebliğinde Ar-Ge faaliyetlerinin neler olduğu açıklanmıştır. Ar-Ge faaliyeti;

1-Bilim ve Teknoloji alanında yenilikleri takip edip teknik donanıma sahip olunması,

2-Farklı üretim yöntemlerinin keşfedilerek, üründe ve üretimde yenilik kavramının geliştirilmesi

3-Farklı ürünler üretebilmek için gerekli olan hammadde, yardımcı malzeme, teknik donanım, makine teçhizat ve yeni yöntemlerin keşfedilmesi,

4-Ürünün bir taraftan maliyetini düşürürken diğer taraftan kalite ve verimliliğini artıracak yöntemlerin bulunması konularında yol gösterici olacak yeni yazılımların yapılmasıdır.

Aynı tebliğde pazar araştırması için yapılan faaliyetler, kalite kontrol, anket, maden arama faaliyetleri, üretilen ürünlerin biçimlerinde yapılan küçük değişiklikler, kuruluş ve örgütlenme giderleri, elde edilen ürünün mülkiyet hakları için yapılan giderler, prototip üretilmesi ve reklam amaçlı dağıtılması gibi faaliyetlerin Ar-Ge faaliyeti kapsamına girmeyeceği beyan edilmiştir.

2.3.1.2. Ar-Ge Faaliyetinin Sınırı

Kanunla tanımı yapılan Araştırma Geliştirme Projesi;

“Amacı, kapsamı, genel ve teknik tanımı, süresi, bütçesi, özel şartları, diğer kurum, kuruluş, gerçek ve tüzel kişilerce sağlanacak aynı ve/veya nakdi destek tutarları, sonuçta doğacak fikri mülkiyet haklarının paylaşım esasları tespit edilmiş ve Ar-Ge faaliyetlerinin her safhasını belirleyecek mahiyette ve bilimsel esaslar çerçevesinde gerçekleştirilen ve araştırmacı tarafından yürütülen proje” diye ifade edilmiştir (Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun, 2008, Madde 2).

Ar-Ge faaliyeti, özü itibarıyla testlerin sona erdiği, prototipin meydana getirildiği, başlangıç üretiminin yapıldığı aşamada son bulur. Üretilen ürünün pazarlama ve satış aşamasına gelmesi demek, Ar-Ge faaliyetinin son bulduğu anlamına gelmektedir. Bu tarihten sonra yapılan, reklam, pazarlama, satış, dağıtım ve diğer harcamalar araştırma geliştirmeye yönelik harcama olarak kabul edilmez. Biten bir ürünün geliştirilmesi için yapılan çalışmalar ise bir başka Ar-Ge projesi olarak tanımlanır. Ancak, ortaya çıkan ürünün test edilmesi, kullanılabilirliğinin araştırılması, gerektiğinde eklemeler çıkarmalar yapılması amacıyla yapılan giderleri ise Ar-Ge faaliyeti kapsamında değerlendirilir (Özkanlı ve Çaltekin, 2006:159).

2.3.1.3. Ar-Ge İndirimi

Ar-Ge indirimini düzenleyen esaslar vergi kanunlarımızda;

1-Kurumlar Vergisi Kanununun “Diğer İndirimler” başlıklı 10.maddesinin 1-a bendinde

2-Gelir Vergisi Kanunun “Diğer İndirimler” başlıklı 89.maddesinin 9.Bendinde düzenlenmiştir. 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ile yapılan düzenlemeler arasında da Ar-Ge İndirimine yer verilmiştir (Savcı, Yayla, Özdemir, 2015:23).

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89/9 ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10/1 maddesinde şirketlerin yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik

araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin %40 oranında hesaplanarak Ar-Ge indiriminin gelir ve kurumlar vergisi matrahından indirilmesinin mümkün olduğu açıklanmaktadır. (Gelir Vergisi Kanunu (GVK),1961, Madde 89, Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK), 2006, Madde 10).

Söz konusu bu düzenleme, 5746 sayılı Ar-Ge kanununun 5.maddesiyle değiştirilmiş olup, yapılan bu değişiklikte beraber araştırma-geliştirme harcamaları üzerinden hesaplanacak indirim oranı %40'tan %100' çıkarılmıştır (Başaran, 2017:11).

5746 sayılı Kanuna göre Ar-Ge indiriminden faydalanan işletmeler ayrıca 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda yer alan Ar-Ge indiriminden yararlanamazlar. Ar-Ge harcamalarının kurum kazancından indirilmesi konusunda görüldüğü gibi iki farklı kanun hükmü bulunmaktadır.

86 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Tebliğinde Teknoparklarda yapılan Ar-Ge Harcamaları bölümünde indirimden yararlanabilmek için işletmenin Araştırma Geliştirme departmanının nerede bulunduğu bir önemi olmadığı vurgulanmaktadır. İşletmenin ticari ikametgahında, farklı bir yerde ya da teknoparkta olsa dahi, kanunda belirtilen kriterlerin sağlanması koşuluyla yapılan araştırma geliştirme harcamalarının Ar-Ge indirimi kapsamında değerlendirileceği belirtilmiştir.

Öte yandan Kurumlar Vergisi Kanununun 8.maddesine atıfta bulunarak TGB'lerde yer alan işletmelerin 4691 sayılı Kanunda belirtilen kazanç istisnası kapsamındaki faaliyetlerinden ötürü kar elde etmesi durumunda, bu kazancın elde edilmesinde katlanılan Ar-Ge harcamalarının ayrıca Ar-Ge indirimi kapsamında kabul edilmeyeceği belirtilmiştir (Özkanlı ve Çaltekin, 2006:159).

TGB'lerde yer alan işletmelerin 4691 sayılı Kanun kapsamına girmemiş olması koşuluyla yapmış olduğu faaliyetlere ilişkin araştırma geliştirme harcamaları ise Ar-Ge indirimi olarak kabul edilebilir. Bu bağlamda, Ar-Ge faaliyeti sonucu ortaya çıkarılan ürünün satılması durumunda, katlanılan maliyetler diğer kazançlardan indirim konusu yapıldığından ayrıca 4691 sayılı Kanun kapsamında yer alan istisnadan yararlanması mümkün değildir (Özkanlı ve Çaltekin, 2006:159).

Yukarıda ki ifadelerden ortaya çıkan sonuç, Ar-Ge kazancı istisnası ve Ar-Ge indirimi aynı türden faaliyetlere ilişkin olduğundan, her hangi bir teşvikten yararlanılması durumunda bir diğerinden yararlanılamayacağı ifade edilmiştir.

2.3.1.4. Gelir Vergisi Stopaj Desteği

5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Kanunun 3.maddesinde belirtildiği üzere

“Gelir Vergisi Stopaj Teşviki: Kamu personeli hariç olmak üzere teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile Kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslar arası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar tarafından veya uluslar arası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde ve rekabet öncesi iş birliği projelerinde çalışan Ar-Ge ve destek personelinin; bu çalışmalarını karşılığında elde ettikleri ücretlerinin doktoralı olanlar için yüzde doksani, diğerleri için yüzde sekseni gelir vergisinden müstesnadır.” denilmektedir.

Bu kanun uygulamasında önceleri istisna kapsamında olan ücretler matraha dahil edilmeyorken, daha sonraları 5838 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanununa Geçici 75.madde eklenmek suretiyle

“31/12/2023 tarihine kadar, 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunun 3.maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen Ar-Ge ve destek personelinin, bu çalışmalarını karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisinin; doktoralı olanlar için yüzde 90’ı, diğerleri için yüzde 80’i verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilir. Bu süre içerisinde, anılan maddenin bu maddeye aykırı olan hükmü uygulanmaz” denilmiştir.

Söz konusu destekten yararlanmak için çalıştırılan personellerin, Kanunda belirlenmiş merkez ve projeler ile teknogirişim sermaye desteği alanlarında yanında çalışması ve Ar-Ge ve destek personeli olması gerekmektedir. Belirlenen merkez ve projeler haricinde istihdam edilen personeller bu istisna kapsamı dışındadır. Ayrıca emekli olduktan sonra çalışmaya devam edenlerin alacakları ücretlerin de, Ar-Ge faaliyetine bizzat iştirak eden şirket ortağı veya yönetim kurulu üyelerine ödenecek ücretlerin de gerekli şartları taşıması şartıyla teşvik kapsamında olacağı bildirilmiştir (Savcı, Yayla, Özdemir, 2015:116).

2.3.1.5. Sigorta Prim Desteği

Sigorta primlerine ilişkin istisna 01.08.2008 tarihinde yürürlüğe giren Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesine ilişkin uygulama ve denetim yönetmeliğinin Sigorta Primi Desteği Uygulaması başlıklı 11.maddesinde düzenlenmiştir.

Buna göre sigorta prim desteği uygulaması kapsamına giren her bir sigortalı için prime tabi tutulan ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı 31/12/2023 tarihine kadar Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacaktır. 5746 sayılı Kanunun 3.maddesinde yer alan “her bir çalışan için beş yıl” ibaresi, 6552 sayılı İş Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması İle Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanunun 144/e maddesi ile kaldırılmıştır (Savcı, Yayla, Özdemir, 2015:128).

Bu kapsama, 5746 sayılı Kanunda özellikleri sayılan personel ile 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda bahsedilen ve ücreti gelir vergisinden muaf tutulmuş fiilen çalışan personeller girmektedir (Savcı, Yayla, Özdemir, 2015:130).

Sosyal Güvenlik Kurumuna aylık olarak verilen Prim ve Hizmet Bildirgelerinde, söz konusu indirimden yararlanacak personeller için 5746 sayılı Kanun türü sečilmesi gerekir.

Kamu personeli, Sosyal Güvenlik Destekleme Primine tabi olarak çalışan personeller ile mesleki eğitim gören öğrenciler, Ar-Ge personel sayısının yüzde onunu aşan destek personeli, alt işverence çalıştırılan sigortalılar, Ar-Ge faaliyetiyle doğrudan ilişkili olmayan personeller ile teknoparklarda çalışmakta iken ücretinden gelir vergisi kesintisi yapılan personeller bu kanun kapsamındaki teşviklerden yararlanamaz (Savcı, Yayla, Özdemir, 2015:130).

2.3.1.6. Damga Vergisi İstisnası

5746 sayılı Kanun 3.maddesinde

“Damga Vergisi İstisnası: Bu kanun kapsamındaki her türlü Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile ilgili olarak düzenlenen kağıtlardan damga vergisi alınmaz” ibaresine yer verilmiştir.

Damga vergisi istisnasının geçerli olabilmesi için faaliyetin Ar-Ge faaliyeti olması gerekmektedir. Bu bağlamda, damga vergisinin tahakkuk edeceği ancak faaliyet konusunun Ar-Ge ve yenilik faaliyetiyle bir bağı bulunmayan işlemler için Damga Vergisi istisnası uygulanmaz.

Konuyla ilgili olarak Ankara Vergi Dairesi Başkanlığının 26/05/2011 tarihli özelgesinde de belirtildiği üzere

“...ancak, söz konusu kağıtların Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinin yanı sıra proje neticesinde elde edilecek ürünün ya da AR-Ge ve yenilik faaliyeti dışındaki unsurların alım-satım hususlarını da ihtiva etmesi halinde bu kağıtların anılan kanun kapsamında damga vergisi istisnasından yararlanamayacağı tabiidir” denilmektedir.

2.3.1.7. Teknogirişim Sermayesi Desteği

Teknogirişim sermayesi desteği, 5746 sayılı Kanunda tarif edildiği üzere;

“Örgün öğrenim veren üniversitelerin herhangi bir lisans programından bir yıl içinde mezun olabilecek durumdaki öğrenci, yüksek lisans veya doktora öğrencisi ya da lisans, yüksek lisans veya doktora derecelerinden birini ön başvuru tarihinden itibaren en çok 5 yıl önce almış kişilerinin, teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerini, desteği veren merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından desteklenmesi uygun bulunan bir iş planı çerçevesinde, katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürebilmelerini teşvik etmek için yapılan sermaye desteğini” ifade etmektedir.

Kanunda belirtilen şartları taşıyanlar için kamu idareleri tarafından teminatsız bir şekilde 100.000 Türk Lirasına kadar teknogirişim sermayesi hibe olarak verileceği açıklanmıştır. Teknogirişim sermayesi desteği alan girişimciler aynı zamanda 5746 sayılı Kanun kapsamında yer alan, Ar-Ge indirimi, Gelir Vergisi Stopaj istisnası, Damga Vergisi istisnası, Sosyal Güvenlik Primi desteği gibi imtiyazlardan da yararlanabileceklerdir (Savcı, Yayla, Özdemir, 2015:141).

Teknogirişim sermaye desteği üç aşamadan oluşmaktadır:

Birinci aşamada; girişimciler ticari fikirlerini uygulayıcı kuruluşlara (Teknoparklar) sunar. Uygulayıcı kuruluş bu fikirleri inceler, fikir sahibi girişimcilere iş birliği ağları oluşturma, ticari koçluk ve bir takım eğitim hizmetleri sunar. Girişimciler tarafından ortaya atılan iş fikirleri bu aşamada iş planına çevrilir ve uygulama safhası planlanır. İkinci aşamada; toplanan iş planlarının değerlendirilmesi yapılır, desteklenmesine karar verilen projeler için girişimcilerden şirket kurmaları talep edilir. Kurulacak şirket ile TÜBİTAK arasında protokol

imzalanır. Bu aşamada prototip, demo, yazılım algoritması gibi faaliyetler sonucu elden edilen çıktıların ticari dönüşümü incelenir. Üçüncü ve son aşamada; girişimci kuruluşun iş planı dahilinde ortaya koyduğu ön hazırlık çıktılarının geliştirilmesi, iyileştirilmesi, ticari yönden potansiyelinin artırılması amaçlanır. Girişimci bu aşamada geliştirdiği projesi için TÜBİTAK Ar-Ge Başlangıç Destek Programına resmi başvurusunu yapar. 5746 sayılı Kanun kapsamında Teknogirişim Sermaye Desteği olarak kurulmuş olan işletmeler bu programa 2 yıl içerisinde başvuru yapabilirler. Teknogirişim Sermaye Desteği kapsamında belirlenen uygulayıcı kuruluşlar her yıl TÜBİTAK tarafından ilan edilir. Başvuru şartları, destekten yararlanmaya hak kazanan projeler yine TÜBİTAK tarafından ilgililere ilan edilir (TÜBİTAK, 2018).

2.4. DİĞER VERGİ ESASLI DÜZENLEMELER

Çalışmamızın önceki bölümlerinde araştırma ve geliştirme faaliyetlerini teşvik etmek amacıyla 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Kanunu, 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununu, 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun Ar-Ge indirimleri, istisnalar ve teşviklerle ilgili kısımlarını irdelemiştik. Bu bölümde ise yine Ar-Ge faaliyetlerini desteklemek üzere çıkarılan ve vergisel boyutu olan bazı düzenlemeler ele alınmıştır. Bu bağlamda 6550 sayılı Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanununun araştırma ve geliştirme faaliyetlerini destekleyici hükümleri incelenecektir.

2.4.1. 6550 Sayılı Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun

10 Temmuz 2014 tarih ve 29056 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan kanunun amacı

“Araştırma altyapılarının daha etkin kullanımını ve sürdürülebilirliğini sağlamak üzere desteklenmesine ilişkin hükümleri” içermektedir.

Araştırma altyapıları Kalkınma Bakanlığı öncülüğünde Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanı ile Milli Eğitim Bakanının katılımıyla oluşturulan bir kurul tarafından yönetilir. İlgili kanunun 3.maddesinde Kurulun görevleri açıklanarak;

“Kalkınma plan ve programları ile diğer hükümet belgelerinde belirlenen politika ve öncelikler doğrultusunda araştırma altyapılarıyla ilgili genel strateji ve öncelikleri belirlemek, uygulamaya yönelik yol haritasını onaylamak, Araştırma altyapılarına yeterli verilmesi ve yeterliğin kaldırılması kararlarını onaylamak,

Performanslarına göre araştırma altyapılarına aktarılacak mali destekleri onaylamak. Araştırma altyapılarının yönetim kurulu üyelerini onaylamak, Araştırma altyapılarıyla ilgili özel sektör ortaklığı ve işletme hakkı devri hususlarına onay vermek, Araştırma altyapılarının şirket kurma ve kurulmuş olan şirketlere ortak olma hususlarına ilişkin temel ilkeleri belirlemek ve bu çerçevedeki teklifleri karara bağlamak” ve diğer görevler olarak tarif edilmiştir.

2.4.1.1. Araştırma Altyapısı

6550 Sayılı Kanunda Araştırma Altyapısı tarif edilerek

“Yükseköğretim kurumları bünyesinde, yetişmiş nitelikli insan gücü ile günün modern teknolojilerine dayalı makine-teçhizat, donanım ve yazılımı içinde bulunduran, Ar-Ge faaliyetlerinin yapıldığı ileri araştırma laboratuvarı, tematik araştırma laboratuvarı ile merkezî araştırma laboratuvarı olarak sınıflandırılan birimleri” denilmiştir (Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun, 2014, Madde 2).

Araştırma altyapısı, bilim toplumlarının faaliyet alanlarındaki teknoloji yoğun çalışmaları için kullandıkları ekipmanlar ve sabit varlıkları kapsar. Makine, tesis ve cihazlar haricinde bu tanım bilgi ve iletişim teknolojisi, araştırmacılar, teknisyenler, çalışma usul ve esasları gibi kavramları da kapsar. Avrupa Nükleer Araştırma Örgütü gibi büyük ölçekli kurumlar bir çok bilimsel buluşa ve yeniliğe imza atmış araştırma altyapıları büyük oranda kamu tarafından finanse edilen kuruluşlardır (Savcı, Yayla, Özdemir, 2015:221).

Araştırma altyapıları, yükseköğretim kurumları, kamu kurum ve kuruluşlarına ait alanlarda, teknoparklarda, sanayi bölgelerinde kurulabilir. Bu kurumlar bir üniversite tarafından kurulabileceği gibi sivil toplum örgütleri ya da özel sektör kuruluşlarıyla ortaklaşa da kurulabilir. Bu altyapıların işletilmesi özel sektör kuruluşlarına ya da dernek ve vakıflara devredilebilir. Bu sivil toplum kuruluşlarının kamu yararına çalışan dernek veya vakıf olması gerekmektedir (Savcı, Yayla, Özdemir, 2015:224).

Kurumlar Vergisi İstisnası

6550 sayılı Kanunun geçici 1.maddesi gereğince araştırma altyapılarının Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinden elde edilen kazançları kurumlar vergisinden müstesnadır.

Araştırma altyapılarının sadece Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar Kurumlar Vergisinden müstesna olup, yurt dışından veya yurtiçinden alınan bağış ve yardımlar, merkezi yönetim bütçesinden aktarılan

kaynaklar gibi gelir unsurları Kurumlar Vergisinden istisna sayılmayacaktır. Bu istisna da diğer kanunlar gibi 31/12/2023 tarihine kadar uygulanacak olup, Cumhurbaşkanı tarafından on yıl süre ile uzatım hakkı mevcuttur (Savcı, Yayla, Özdemir, 2015:224).

Ücretlere İlişkin Gelir ve Damga Vergisi İstisnası

6550 sayılı Kanunun geçici 2.maddesi uyarınca araştırma altyapılarında çalışan Ar-Ge ve destek personellerinin ücretleri gelir vergisinden istisna edilmiştir. Kamuda çalışan personeller bu istisna kapsamında olmayıp, destek personeli için istisnadan yararlanma sınırı da 4691 sayılı Kanun ve 5746 sayılı Kanundaki gibi Ar-Ge personeli sayısının %10'unu aşmayacaktır.

Ar-Ge İndirimi

6550 sayılı Kanun geçici 1.maddesi (c) bendinde belirtildiği üzere, özel sektör veya sivil toplum kuruluşları tarafından kurulan araştırma altyapılarına ortak olacak şirketler, araştırma geliştirme harcamalarına sağladıkları katkı nispetince 5746 sayılı Kanuna göre Ar-Ge indiriminden faydalanabilirler. Ancak bu kapsamda yararlanılabilecek Ar-Ge indirimi tutarı koyulan sermaye tutarını geçemeyecektir (Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun, 2014, Geçici 1.md/c).

Örneğin A kurumu 200.000 TL sermaye ile kurulan araştırma altyapısı şirketine 50.000 TL sermaye koyarak, bunun karşılığında %25 payla ortak olduğunda ilgili kanun hükmüne göre yararlanabileceği Ar-Ge indirimi tutarı 50.000 TL olacaktır. Konulan bu sermayenin tamamı söz konusu yılda Ar-Ge indirimine tabi olmaması durumunda, izleyen yıla devredecek tutar yeniden değerlendirilme oranında artırılır.

Diğer İstisnalar

6550 sayılı Kanun 16.maddesi uyarınca Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinde kullanılmak amacıyla yurda sokulan ticari emtia gümrük vergisinden ve her türlü harçtan muaf tutulmuştur.

Gayrimenkullerin alım satımı, kiralanması gibi sebeplerle düzenlenen kağıtlar damga vergisinden, bu konuda yapılan işlemler harçtan, yardım ve bağışlar ise veraset ve intikal vergisinden istisna edilmiştir

2.4.2. Sınai Mülkiyet Haklarında İstisna

Yerel işletmeleri Ar-Ge, yenilik ve yazılım harcamalarını yapmaya teşvik etmek için, marka patent başvurularını artırma amacıyla 19.02.2014 tarih ve 28918 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6518 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 82. maddesiyle Kurumlar Vergisi Kanuna eklenen “Sınai mülkiyet haklarında istisna” başlıklı 5/B maddesi, ayrıca 32. maddesiyle KDV Kanunu 17. maddesinin dördüncü fıkrasına eklenen (z) bendi ile sınai mülkiyet haklarına yönelik araştırma ve geliştirme, yenilik ile yazılım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan patentli veya faydalı model belgeli buluşa ilişkin gayri maddi hakların kiralanması, devri veya satışı istisna kapsamına alınmıştır.

Sınai mülkiyet haklarından buluşlar için verilen patentler, başvurusunun yapıldığı tarih itibariyle yirmi yıl süreyle hak sahibine söz konusu ürünün başkaları tarafından üretilmesini, satılmasını, kullanılmasını veya ithal edilmesini önlemeye yönelik menfaatler sağlar. Bu özel haklar vasıtasıyla patent sahibi güçlü bir pozisyon yakalayarak rakiplerine nazaran avantaj sağlar. Dilerse bu hakları lisans yoluyla üçüncü kişilere devredebilir ya da kiralayabilir. Patent konusu ürünün ticarileşmesi çok yüksek bir kar marjına sebebiyet verebilir. Patentler, kendisini elinde bulunduran kişi ya da kurumlara rekabet gücü verdiği için faaliyet gösterilen alanlarda uzmanlık ve ileri teknoloji kapasitesi sağlayarak prestij kaynağı vazifesi de görür (Asan, H., 2017:18).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TEKNO PARKLARDA VERGİ İSTİSNALARI VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ

3.1. TEKNO PARKTAKİ İŞLEMLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde yer alan işletmeler için muhasebe hesaplarını ne şekilde oluşturacakları yönünde ayrı bir düzenleme yer almamaktadır. Çalışmanın bu bölümünde teknoparklarla ilgili yapılan işlemlerdeki muhasebe süreci örneklerle açıklanacaktır.

Bilindiği üzere Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyet gösteren işletmeler, Ar-Ge ve tasarım projesi kapsamında gerçekleştirdikleri faaliyetlerini yönetici şirkete onaylatmak zorundadırlar. Bu bölgelerdeki Ar-Ge, yazılım ve tasarım faaliyetlerine yönelik harcamalar doğrudan gider yazılamamakla birlikte bu harcamalar aktifleştirilmek zorundadır. Gelir İdaresi Başkanlığının verdiği görüşlerde Ar-Ge harcamalarının “263.Araştırma ve Geliştirme Giderleri” hesabında takip edilmesi gerekmektedir. Ortaya çıkan gayri maddi hakkın maliyet bedelinin amortisman yoluyla itfa edilmesi gerekmektedir. Ar-Ge harcamaları dışında kalan işlemler ise genel muhasebe ilkeleri çerçevesinde kayıtlara alınır.

3.1.1. İlk Madde ve Malzeme Giderleri

1 Sıra No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine göre, “Aktifleştirilmeyen araştırma ve geliştirme giderleri” “750.Araştırma ve Geliştirme Giderleri” hesabının borcuna kaydedilir denildiğinden aktifleştirilmesi gereken Araştırma Geliştirme Giderleri doğrudan “263.Araştırma ve Geliştirme Giderleri” hesabına aktarılacaktır.

Örnek: ABC Ltd. Şti, 2016 yılında Hacettepe Teknoparkta faaliyete geçmiş, yeni bir tıbbi cihaz yazılımıyla ilgili projesi yönetici şirket tarafından onaylanmıştır. Şirket harcamaları aşağıdaki gibidir;

- a) Şirketi, 50.000 TL tutarında sarf malzeme almış ve 9.000 TL KDV ödemiştir.

150-İlk Madde ve Malzeme :50.000

191-İndirilecek KDV : 9.000

102-Bankalar : 59.000

- b) Sarf malzemeleri projede kullanılmıştır.

263-Araştırma ve Geliştirme Giderleri : 50.000

150-İlk Madde ve Malzeme :50.000

Ar-Ge, yazılım ve tasarım projeleriyle ilgili olarak yapılan Genel Giderler, Personel Giderleri, Projede kullanılan makine ve teçhizatın amortismanı, İlk madde ve malzeme giderleri, kira giderleri ve benzeri tüm giderler 263-Araştırma ve Geliştirme Giderleri hesabının borcuna kaydedilir (Arslan, 2016:227-232).

3.1.2. Amortismanlar

Örnek: ITU Arı Teknokentte yer alan ABC Ltd.Şti Kasım 2015 döneminde , 200.000 TL'ye projeksiyon cihazı satın almıştır.

253-Tesis Makine ve Cihazlar : 200.000

191-İndirilecek KDV : 36.000

102-Bankalar :236.000

Sene sonunda bu makine için ayrılacak olan amortisman tutarı 263.No'lu hesaba aktarılacaktır. (Amortisman oranı %20)

263-Araştırma ve Geliştirme Giderleri 40.000

257-Birikmiş Amortismanlar 40.000

İşletme aktifine kayıtlı duran varlıkları Ar-Ge projesi dışında da kullanıyor ise,bu faaliyetler için kullanılan duran varlıklara ait amortismanlar, bunların Ar-Ge ve yazılım faaliyetlerinde kullanıldığı gün sayısına göre hesaplanır (Arslan, 2016:233-234).

3.1.3. Genel Giderler

Örnek: Antalya Teknokentte yazılım ve Ar-Ge faaliyetinde bulunan ABC LTd.Şti'nin merkezi bölge dışında bulunmakta, istisna kapsamına giren ve girmeyen

faaliyetler beraber yürütölmektedir. İşletmeye ait 2017 yılı giderleri aşğıdaki gibidir.

Personel Giderleri	: 500.000
Amortismanlar	: 300.000
İlk Madde ve Malz.	: 150.000
Kira Giderleri	: 50.000
Toplam	:1.000.000

İşletmenin 2017 yılı içerisinde istisna kapsamında olmayan faaliyetleri dolayısıyla oluşan maliyetleri toplamı ise 2.000.000 TL'dir. Ayrıca tüm faaliyetlere yönelik ortak gider niteliğinde 100.000 TL harcama yapılmış; yine bu faaliyetlerde ortak kullanılan ve gün esaslı olarak dağıtımı yapılmayan 50.000 TL amortisman hesaplanmıştır.

Buna göre, ortak genel giderlerin dağılımı aşğıdaki gibi olacaktır.

İstisna kapsamındaki faaliyetler dolayısıyla doğrudan oluşan maliyet:	1.000.000
İstisna dışı faaliyetlerle ilgili doğrudan maliyet	: 2.000.000
Ortak Genel Giderler	: 150.000
İstisna faaliyete isabet eden ortak genel gider	: 50.000
$(150.000 \times (1.000.000 / 3.000.000))$	
İstisna dışı faaliyetlere isabet eden ortak genel giderler	: 100.000
$(150.000 \times (2.000.000 / 3.000.000))$	

Şeklinde olacaktır.

3.1.4. Personel Giderleri

Örnek: ABC Ltd. Şti, ücreti vergiden istisna olan ve olmayan personeli dolayısıyla Ocak 2016 döneminde aşağıdaki şekilde ücret ödemesi yapmıştır.

Brüt Ücretler	:500.000
SGK İşçi Payı	: 75.000
Gelir Vergisi Stopajı	: 25.000
Net Ücreti	: 400.000
SGK İşveren Payı	: 70.000

Ar-Ge personelinin ücretlerinin bir bölümü 4691 sayılı Kanun kapsamında gelir vergisinden istisna edilmiş; bu personelin SGK Primi işveren payının %50'si Devlet tarafından karşılanmıştır.

Buna göre işletmenin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

263-Araştırma ve Geliştirme Giderleri	570.000
360-Ödenecek Vergi ve Fonlar	25.000
361-Ödenecek Sos.Güv.Primleri	145.000
335-Personele Borçlar	400.000

3.1.5. Yurt Dışında Yapılan Harcamalar

TGB'lerde faaliyet gösteren işletmeler, Ar-Ge, yazılım ve tasarım çalışmaları neticesinde ortaya çıkan gayri maddi hakların ihracata konu edilmesi esnasında karşılaştıkları yurt dışında yapmış olunan harcamaları Ar-Ge hesabına dahil edebileceklerdir.

Örnek: ABC Ltd. Şti Güney Afrika’da yer alan bir müşterisine hazırlayacağı yazılım programına ilişkin olarak, mühendislerini ilgili ülkeye göndermiş ve 25.000 TL seyahat-konaklama masraflarına katlanmıştır. Bu durumda işletmenin yapacağı muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir:

263-Araştırma ve Geliştirme Giderleri	25.000
320-Satıcılar (Yurtdışı)	25.000

3.2. İSTİSNA KAZANCININ TESPİTİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Bu bölümde Ar-Ge, yazılım ve tasarım projesi sonucunda ortaya çıkan gayri maddi hak, ürün veya yeni sürecin ne şekilde değerlendirileceği ve amortisman yoluyla itfa edileceği anlatılmıştır.

3.2.1. Gayri Maddi Hakkın Ortaya Çıkması

Ar-Ge faaliyeti genel olarak denemelerin son bulduğu ve üretime başlandığı anda sona erer. Bölgede başlatılan Ar-Ge ve tasarım projelerinin sonlandırılmasını müteakiben girişimcinin talep etmesi üzerine yönetici şirket tarafından “proje bitirme belgesi” verilir. Proje bitirme belgesinin istisna uygulamasına her hangi bir etkisi yoktur. Bu belge olmadan da işletme, istisnalardan faydalanabilir.

3.2.2. Ortaya Çıkan Hakkın Amortismanı

Ar-Ge faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan gayri maddi hak, ortaya çıktığı yıldan başlayarak amortisman yoluyla giderleştirilir.

“Ar-Ge faaliyetleri sonucunda, tescil edilip edilememesine bağlı kalmaksızın gayri maddi hak niteliğinde (patent, faydalı model, yazılım, lisans vs) aktifleştirilmesi gereken bir kıymete ulaşılması halinde aktifleştirilen söz konusu harcamalar 5 yılda ve %20 amortisman oranı ile itfa edilir” (Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı, 2013).

Öte yandan, istisnaya konu gayri maddi hakların mülkiyet hakkı şirkette kalacak şekilde kiralanması, lisansının veya satış hakkının verilmesi

durumunda, gayri maddi hakkın amortismanı kiralama veya lisanslama maliyetine eklenmesi gerekmektedir.

Vergi Usul Kanununa göre mükellefler “Azalan Bakiyeler” yöntemine göre hızlandırılmış amortisman uygulamasını da tercih edebilirler.

Vergi Usul Kanunu 313.maddesine göre bir iktisadi kıymete amortisman ayırabilmek için, onun kullanıma hazır halde bulunması gerekmektedir

3.2.3. Gayri Maddi Hakkın Satışının Muhasebeleştirilmesi

Örnek: ABC Ltd.Şti, Teknoparkta Ar-Ge harcamaları sonucu oluşturduğu yazılımı 1.000.000 TL’ye satmıştır. Toplam birikmiş amortismanı 400.000 TL’dir. Yazılım maliyeti 550.000 TL’dir.

102-Bankalar	1.000.000	
268-Birikmiş Amortismanlar	400.000	
	263-Araştırma ve Geliştirme Gid.	550.000
	649-Diğ.Olağ.Gelir ve Karlar	850.000

Ar-Ge sonucu oluşan yazılımın satışından elde edilen kazanç Kurumlar Vergisi ve Katma Değer Vergisi yönünden istisna kapsamındadır. Buna göre

850.000 TL üzerinden %20 Kurumlar Vergisi

1.000.000 TL üzerinden %18 KDV hesaplanmayacaktır.

23 Aralık 2017 tarihli 30279 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan ve Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No:1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No:14) 16. maddesinin Geçici 10. maddesiyle %20 olan Kurumlar Vergisi oranı, kurumların 2018, 2019 ve 2020 yılı vergilendirme dönemlerine ait kurum kazançları için % 22 olarak uygulanır denmektedir.

3.2.4. Ar-Ge Faaliyetinin Başarısız Olması Durumu

Ar-Ge, yazılım ve tasarım faaliyeti kapsamında gerçekleştirilen projenin tamamlanmasına imkan kalmaması durumunda, projenin başarısız bir şekilde sonuçlanması durumunda, önceki dönemlerde aktifleştirilmiş tutarları, projenin

başarısızlıkla sonuçlandığı hesap döneminde doğrudan gider yazılır (Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı, 2010).

Ancak bu giderler kurumlar vergisi matrahının tespitinde dikkate alınmaz.

Örnek: ABC Ltd.Şti Teknoparkta başlatmış olduğu Ar-Ge projesi kapsamında 2015 yılından itibaren 900.000 TL gideri aktifleştirmiştir. 2016 yılında proje başarısızlıkla sonuçlanmıştır. İşletmenin yapacağı muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir.

689-Diğer Olağandışı Gider ve Zarar	900.000
-------------------------------------	---------

01-Kanunen Kabul Edilmeyen Gider

263-Araştırma ve Geliştirme Giderleri	900.000
---------------------------------------	---------

3.3. İSTİSNA KAPSAMI VE ŞARTLARI

4691 sayılı Kanunda, teknoparkta faaliyet gösteren işletmelerin 31.12.2023 tarihine kadar münhasıran bu bölgedeki Ar-Ge, yazılım ve tasarım faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar gelir ve kurumlar vergisinden istisna tutulmuştur.

Teknoparklarda kurumlar vergisi istisnasından yararlanmak için;

a) İlgili Bakanlık tarafından belirlenmiş teknokentlerde faaliyet gösterilmesi

b) Bölge içerisinde elde edilen karın yalnızca Ar-Ge, tasarım ve yazılım faaliyetleri sonucu ortaya çıkan ürün ve hizmetin satışından kaynaklanması

c) TGB içinde veya dışında elde edilen kazancın belirli yöntemlerle ayrıştırılması, istisnaya isabet eden kısmın belirlenmesi gerekmektedir. (Arslan, 2016:252-257).

3.3.1. Teknoparklarda Faaliyet Gösterilmesi Durumunda İstisna

TGB’lerde sağlanan vergi istisnalarından yararlanabilmenin ilk şartı, işletmenin ilgili bakanlıkça belirlenen teknoparklarda faaliyet göstermesidir. Bölge dışında faaliyet gösteren işletmeler bu istisnalardan yararlanamazlar. Teknoparklardaki işletmelerin Ar-Ge ve yazılım faaliyetlerine ilişkin hizmetlerinin bir kısmının bölge dışında verilmesi durumunda, bu kazançlar istisna dışında kalmaktadır.

Örnek: ABC Ltd.Şti teknoparkta faaliyet gösteren bir işletmedir. Hastaneler için özel olarak geliştirmiş olduğu bir yazılım için periyodik olarak yazılımı kullanan hastanelerde teknik destek hizmeti sunmaktadır. Bu teknik destek hizmeti içinde fatura düzenlemektedir.

Bu durumda bölgede gerçekleştirilen yazılım hizmeti haricinde kalan teknik destek hizmeti istisna kapsamında olmayacaktır. Konuyla ilgili olarak Bursa Vergi Dairesi Başkanlığının 15.10.2010 tarihli özelgesinde

“İstisna sadece bölgede gerçekleştirilen yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde edilen kazançlara yönelik olup uyarılama, yerleştirme, geliştirme, revizyon, ek yazılım gibi faaliyetlerden elde edilen kazançlarda bu kapsama girmektedir. Bölge dışında gerçekleştirilen faaliyetlerden elde edilen kazançlar Ar-Ge faaliyetlerinden elde edilse bile istisnaya konu edilemeyecektir.” denilmektedir.

3.3.2. TGB İçinde ve Dışında Yapılan Faaliyetlerden Elde Edilen Kazanç Ayrımının Yapılması

Teknoparklarda yer alan işletmelerin kullanmış olduğu muhasebe programlarında, istisna kapsamına giren ve girmeyen işlemler için ayırt edici bir alt hesap ya da bu ayrımı sağlayacak daha farklı bir metot izlenmelidir. Kurumlar ve gelir vergisinin matrahının tespitinde, hasılat, maliyet ve gider unsurları diğer faaliyetlerle ilişkilendirilmemeli ve kayıtlara da bu şekilde geçirilmelidir. Aksi takdirde VUK’a göre işletme cezalı bir tarhiyatla karşılaşabilmektedir. Dönem içerisinde alt hesaplarla ya da farklı hesap kodlarıyla kayıt altına alınan işlemler, dönem sonunda konsolide edilerek mali tablolar bu konsolidasyona göre düzenlenmelidir. Aynı zamanda işletmenin Ar-Ge, yazılım ve tasarım faaliyetleri çerçevesinde geliştireceği her proje için ayrı

maliyet tablosu oluşturması ve her projeyi farklı alt hesaplarda takip etmesinde fayda vardır.

3.3.3. İstisna Dışı Kazançlar

TGB’lerde, Ar-Ge, yazılım ve tasarım faaliyetleri dışında; mal alım satımı, hizmet ifası ve benzeri faaliyetler sonucu oluşan gelirler istisna kapsamında olmayıp, kurumlar vergisi matrahını oluşturur.

Aynı zamanda Ar-ge, yazılım ve tasarım faaliyeti olmakla birlikte TGB dışında elde edilen gelirler de aynı şekilde istisna kapsamında olmayıp, kurumlar vergisi matrahına dahil edilecektir.

Bunların dışında; mevduatların değerlendirilmesi amacıyla elde edilen faiz gelirleri, yabancı para cinsinden elde edilen kur farkları, kambiyo karları ile duran varlıkların satışından kaynaklanan kazançlar istisna kapsamına girmez. Bu kazançlar gelir ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde dikkate alınır.

Örnek: ABC Ltd. şti, teknoparkta yazılım faaliyeti ile iştigal ederken stoklarında bulunan bilgisayar sarf malzemelerinin satışını yaparak kar elde etmiştir.

İlgili işletme; bu işlemi TGB içerisinde yapmış olmasına rağmen, ticari işlemin istisna kapsamına giren bir faaliyet olmaması sebebiyle, kazanç kurum kazancına dahil edilir.

Örnek: ABC Ltd.şti, Ar-ge faaliyeti kapsamında üretmiş olduğu bir yazılımı ihraç ederek 500.000 dolar nakit girişi sağlamıştır. Tutarın bir kısmını vadeli mevduat hesabında bir kısmını da cari hesabında tutan işletme dönem sonunda faiz geliri ve kurdan kaynaklı kambiyo karı elde etmiştir. İşletmenin ana faaliyet konusundan kazancını elde ettiği tarihteki gelir istisna kapsamında olacak, dönem sonunda mevduat hesabına yürütölen faiz ve kambiyo karı istisna kapsamında değerlendirilmeyerek, kurum kazancının tespitinde dikkate alınacaktır.

Örnek: ABC Ltd.şti TGB’de faaliyet gösteren bir işletmedir. Aktifine kayıtlı olan bir gayrimenkulün satışından elde etmiş olduğu kar; istisna

kapsamında değerlendirilmeyecektir. Ancak KVK'nın 5/1-e maddesinde yer alan şartların gerçekleşmesi durumunda, iştirak hissesi ve taşınmazların satışından elde edilen kazancın %75'i istisnaya tabi tutulacaktır.

Öte yandan, işletmelerin TÜBİTAK, KOSGEB gibi kurumlardan hibe şeklinde almış olduğu destek tutarları ile diğer kurum ve kuruluşlardan aldığı her türlü bağış ve yardımlar, kurum kazancına dahil edilecek ve istisnadan yararlandırılacaktır.

Örnek: ABC LTd.Şti geliştirdiği yazılım projesine TÜBİTAK'tan 300.000 TL tutarında hibe almıştır. Bu durumda işletmenin muhasebe kayıtları aşağıdaki şekilde olacaktır.

102-Bankalar	300.000	
	602-Diğer Gelirler	300.000

300.000 TL tutarındaki hibe KDV'nin konusuna girmemektedir. Bu tutar önce gelire dahil edilecek daha sonra ise beyannamede teknopark istisna satırına yazılarak vergiden müstesna tutulacaktır.

TGB'lerde yer alan işletmelerin faaliyetleri dolayısıyla almış olduğu hibeler 5746 sayılı Kanunda yer aldığı gibi özel fon hesabına alınmaz. Özel fon uygulaması sadece 5746 sayılı Kanun çerçevesinde işlem tesis eden şirketler bakımından geçerlidir. Yukarıda ki kayıttan başka bir muhasebe kaydına gerek yoktur (Arslan, 2016:262).

3.4. TEKNOPARK İŞLEMLERİNDE ELEKTRONİK BEYANNAME UYGULAMASI

Çalışmamızın bu kısmında TGB'lerde vergi istisnalarının elektronik beyanname sistemi üzerinde nasıl gösterileceği hususunu ele almaya çalışacağız. Özellikle uygulayıcılar için önem arz eden bu kısımda istisna kapsamındaki faaliyetlerin kurumlar için beyanname programında ne şekilde düzenlenmesi gerektiğini, kar ya da zarar durumlarında işletmenin yapması gereken bildirimler üzerinde ayrıntılı olarak duracağız.

İşletmenin muhasebe sisteminden aldığı veriler sonucunda oluşacak ticari bilanço karı ya da zararı beyannameye yazılacak ve bu tutara vergi mevzuatına göre belirlenen kanunen kabul edilmeyen giderler ilave edilecektir. Daha sonrasında 4691 sayılı Kanuna göre vergiden istisna tutulan kazanç, elektronik beyannamenin “Zarar olsa dahi indirilecek istisna ve indirimler” bölümüne yazılacak ve vergilendirilmeyecektir. İlgili kanunun öngördüğü istisna kısmı beyannamenin “Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar” satırında gösterilmektedir.

3.4.1. Şirketin Karlı Olması-Teknoparktan Kazanç Elde Edilmesi

Bölge içerisinde ticari faaliyetleri sonucunda kar elde etmiş olan bir işletmenin kurumlar vergisi beyannamesini nasıl düzenleyeceğini bir örnekle açıklayalım

Örnek: ABC Ltd.Şti TGB’de faaliyet gösteren bir işletmedir. 2017 yılı içerisinde işletme 300.000 TL’ye mal ettiği yazılımı 600.000 TL’ye satmış, ayrıca bölge dışında vermiş olduğu teknik destek hizmetlerinden 100.000 TL gelir elde etmiştir.

Bu durumda işletmenin toplam ticari bilanço karı (600.000-300.000)+100.000 TL olacaktır. E-beyanname üzerinde ise şu şekilde gösterilecektir.

Ticari Bilanço Karı	: 400.000
Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar	: 300.000
Kar ve İlaveler Toplamı	: 400.000
Cari yıla ait zarar, istisna ve indirimler toplamı	: 300.000
Kar	:100.000

Böylece şirketin 300.000 TL’lik TGB içerisinde elde ettiği kazanç vergilendirilmemiş olacak, TGB dışında elde ettiği 100.000 TL kurumlar vergisi matrahına dahil edilecektir.

3.4.2. Şirketin Zararlı Olması-Teknoparktan Kazanç Elde Edilmesi

İşletme bölge içerisindeki faaliyetlerinden kar, istisna kapsamı dışındaki işlerinden zarar etmiş olabilir. Bu durumu bir örnekle açıklayalım;

Örnek: ABC Ltd.Şti maliyeti 200.000 TL olan yazılımı 400.000 TL'ye satmış aynı zamanda bölge dışındaki faaliyetlerinden de 500.000 TL zarar etmiştir.

Yazılım satış hasılatı	: 400.000
Yazılım maliyeti	: 200.000
Yazılım kazancı	: 200.000
Teknopark dışındaki faaliyetten zarar	: 500.000

Buna göre işletmenin Ticari Bilanço Zararı (500.000-200.000) 300.000 TL olarak bulunacak ve beyannameye zarar olarak dahil edilecektir.

Ticari Bilanço Zararı	: 300.000
Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar	: 200.000
Kar ve İlaveler Toplamı	: 0,00
Cari Yıla ait zarar, istisna ve indirimler toplamı	: 500.000

Zarar olsa dahi indirilecek ifadesinden kasıt; şirket zararlı olsa dahi istisnaya tabi kazançların matrahtan düşülmesi ve zarar tutarının artırılmasıdır. İşletme örnekte görüldüğü gibi diğer faaliyetlerinden zarar etmiş, TGB içi satışları dolayısıyla da kazancı oluşmuştur. İşletme toplamda zarar olmasına rağmen, TGB içi kazancı istisna satırına yazılmış ve matraha dahil edilmemiştir. Sonuç olarak; işletme zararda olsa da olmasa da TGB içindeki kazançları dolayısıyla istisnadan yararlanırlar.

3.4.3. Şirketin Karlı Olması-Teknoparktan Zarar Edilmesi

İşletme TGB içerisindeki Ar-Ge, yazılım ve tasarım faaliyetlerinden dolayı zarar etmiş ancak diğer faaliyetlerinden kar elde etmiş olabilir. Dönem sonunda mali tablolar konsolide edildiğinde bu durumu bir örnekle açıklayalım;

Örnek: ABC Ltd.Şti geliştirmiş olduğu yazılım başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Yazılımın işletmeye toplam maliyeti 450.000 TL'dir. Ancak işletme bölge dışındaki faaliyetlerinden 800.000 TL kar elde etmiştir.

Yazılım zararı : 450.000

TGB dışı faaliyet karı: 800.000

Buna göre işletmenin ticari bilanço karı (800.000-450.000) 350.000 TL'dir. TGB içerisinde elde edilen kazançlar vergiden istisna olduğu için, oluşan zararlar da kanunen kabul edilmeyen gider olarak kaydedilir.

Ticari Bilanço Karı	: 350.000
Kanunen Kabul Edilmeyen Gider	: 450.000
Kar ve İlaveler Toplamı	: 800.000
Kar	: 800.000

İşletme bölge dışında elde ettiği kar üzerinden vergilendirilir. TGB'de oluşan zarar görüldüğü gibi matrahı etkilememektedir. Kanunen Kabul Edilmeyen Gider olarak kabul edilen TGB zararı elektronik beyannamenin Ekler bölümünde yer alan "Kanunen Kabul Edilmeyen Gider" sekmesindeki "istisna faaliyetlerden/işlemlerden doğan zararlar" satırını da ayrıca yazılmaktadır.

3.4.4. Şirketin Zararlı Olması-Teknoparktan Zarar Edilmesi

İşletme hem TGB içerisindeki faaliyetlerinden hem de TGB dışındaki faaliyetlerinden dolayı zarar etmiş olması durumunu bir örnekle açıklayalım

Örnek: ABC Ltd.Şti geliştirmiş olduğu yazılım projesinde başarısız olmuş ayrıca TGB dışındaki satışlarından da 200.000 TL zarar etmiştir. yazılımın işletmeye maliyeti 300.000 TL’dir. Bu durumda;

Yazılım Zararı	: 300.000
TGB Dışındaki Zarar	: 200.000
İşletmenin ticari bilanço zararı (300.000+200.000) 500.000 TL’dir.	
Ticari Bilanço Zararı	: 500.000
Kanunen Kabul Edilmeyen Gider	: 300.000
Kar ve İlaveler Toplamı	:300.000
Cari yıla ait zarar, istisna ve indirimler Toplamı	: 500.000
Zarar	:200.000

TGB içerisinde oluşan zarar ticari bilançoda hesaplanmış, ancak mali kar/zarara geçilirken düşülmüştür. Böylece, teknoparkta oluşan zarar işletme tarafından beyannamede dikkate alınmamıştır.

3.4.5. E-Beyanname Eklerinde Teknopark Bölümü

4691 sayılı Kanunla teknopark istisnasından yararlanan işletmeler e-beyanname ekinde istatistik amacıyla oluşturulan kısmı doldurmak zorundadırlar. Bu bölüm doldurulmadığında beyanname onaylanamamaktadır. Bu kısımda işletmenin faaliyet gösterdiği alan; örneğin “yazılım”, “bilişim” şeklinde yazılacak, işletmenin faaliyet gösterdiği TGB ismi ve işletmenin TGB’de elde ettiği kazanç bildirimi yapılacaktır.

Faaliyet Kolu	Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Elde Edilen Kazanç
YAZILIM	Ankara TGB	250.000

3.4.6. Kurum Geçici Vergi Beyannamesine Teknopark İstisnasının Dahil Edilmesi

İşletmeler geçici vergi dönemlerinde TGB’de elde ettikleri kazançları Geçici Vergi beyannamesinde gösterirler. Elektronik beyannamenin “Matrah Bildirimi” kısmına Ticari Bilanço karı yazıldıktan sonra TGB’de elde ettiği kazancı “Zarar olsa dahi indirilecek istisna ve indirimler” kısmında gösterir.

Genel Bilgiler		Matrah Bildirimi	Vergi Bildirimi	Düzenleme Bilgileri	Eklr
Ticari Bilanço Karı			500.000		
Ticari Bilanço Zararı					
Kanunen Kabul Edilmeyen Gider					
ZARAR OLSA DAHI İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER					
Türü	Açıklama	Tutarı			
	Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazan...	250.000			
Toplam			250.000,00		
			ZARAR	KAR	
Zarar Olsa Dahi İndirilecek İstisna ve İndirimler		250.000,00			
Kar ve İlaveler Toplamı				500.000,00	
Zarar ve İndirimler Toplamı		250.000,00			
Zarar		0,00			
Kar				250.000,00	
Mahsup Edilecek Geçmiş Yıl Zararları					
İndirime Esas Tutar				250.000,00	
KAZANCIN BULUNMASI HALİNDE İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER					
Türü	Açıklama	Tutarı			
Toplam					
Dönem Zararı				0,00	
Safı Geçici Vergi Matrahı				250.000,00	
KVK'nın 32/A Mad. Kapsamında İndirimli Kurumlar Vergisine (Geçici Vergiye) Tabi Matrah					
KVK'nın 32/A Mad. Kapsamında İndirimli Kurumlar Vergisi (Geçici Vergi) Oranı					
Genel Orana Tabi Geçici Vergi Matrahı				250.000,00	
İşletmeden Çekilen Enflasyon Düzeltmesi Farkları					

Geçici Vergi Beyannamesinde, Kurumlar Vergisi Beyannamesinin aksine TGB istisnasıyla ilgili bir ek bilgi satırı bulunmamaktadır.

3.4.7. Gelir Vergisi Beyannamesine Teknopark İstisnasının Dahil Edilmesi

TGB’de faaliyet gösteren Gelir Vergisi mükellefleri de, kazançlarını Gelir Vergisi Beyannamesiyle beyan ederler, Kurumlar Vergisi Beyannamesinden farklı olarak, Gelir Vergisi beyannamesinde istisnalar ve Kanunen kabul edilmeyen

giderler beyannameye dahil edilmeden doğrudan faaliyet sonucu ile ilgili satıra yazılır (Age, s282).

Örnek: Selim İleri Ticari İşletmesi Ankara TGB’de faaliyet gösteren bir Gelir Vergisi Mükellefidir. Bölge içinde yürüttüğü Ar-Ge projesi sonucunda 200.000 TL kazanç elde etmiştir. bölge dışındaki faaliyetleri sonucunda ise 350.000 TL kazanç elde etmiştir. bu durumda Gelir Vergisi Beyannamesi;

Beyanname5 - GELİR_16

Genel Bilgiler Kazanç Bildirim Detayı Gelir Bildirimi Vergi Bildirimi Düzenleme Bilgileri Eklr Performans Bilgileri

Diğer Kazanç ve İratlara İlişkin Bildirim Mahsup Edilemeyen Geçmiş Yıl Zararları
Gayrimenkul Sermaye İratlarına İlişkin Bildirim Menkul Sermaye İratlarına İlişkin Bildirim
Zirai Kazançlara İlişkin Bildirim Serbest Meslek Kazançlarına İlişkin Bildirim Ücretlere İlişkin Bildirim
Ticari Kazançlara İlişkin Bildirim İstisna Edilen Kazançlara İlişkin Bildirim Basit Usulde Ticari Kazançlara İlişkin Bildirim

TİCARİ KAZANÇLARA İLİŞKİN BİLDİRİM()**

Teşebbüs veya Ortaklığın Unvanı	Faaliyet Konusu	Verilen Ek	Pay Oranı	Kar	Zarar	Kesilen Gelir Vergisi	Araç ise Plaka No.
SELİM İLERİ	464308	Bilanço	100	350.000			

Toplam 350.000,00

SGK (Bağ-Kur) Primi

Yatırım İndirimi İstisnası

İndirimler Toplamı

Beyan Edilen Ticari Kazançlar Toplamı 350.000,00 0,00

(**) Bu bildirim doldurulurken 'İstisna Edilen Kazançlara İlişkin Bildirim'de yer alan istisna kazançlar dahil edilmeyecektir.

şeklinde olacaktır. Dikkat edilirse Matrah bildirimi sayfasının en altında “bu bildirim doldurulurken “İstisna Edilen Kazançlara İlişkin Bildirim’de yer alan istisna kazançlar dahil edilmeyecektir” diye bir uyarı verilmektedir. Bölge içinde elde edilen kazançlar 4691 sayılı Kanuna göre istisna kapsamında olduğundan, ilgili kazanç Ticari Kazanç olarak bildirilmeyecektir. Bu bildirim elektronik beyanname programında “Kazanç Bildirim Detayı” kısmında “İstisna Edilen Kazançlara İlişkin Bildirim” satırına dahil edilir.

Beyanname5 - GELİR_16

Genel Bilgiler Kazanç Bildirim Detayı Gelir Bildirimi Vergi Bildirimi Düzenleme Bilgileri Ekler Performans Bilgileri

Diğer Kazanç ve İratlara İlişkin Bildirim Mahsup Edilemeyen Geçmiş Yıl Zararları

Gayrimenkul Sermaye İratlarına İlişkin Bildirim Menkul Sermaye İratlarına İlişkin Bildirim

Zirai Kazançlara İlişkin Bildirim Serbest Meslek Kazançlarına İlişkin Bildirim Ücretlere İlişkin Bildirim

Ticari Kazançlara İlişkin Bildirim İstisna Edilen Kazançlara İlişkin Bildirim Basit Usulde Ticari Kazançlara İlişkin Bildirim

İSTİSNA EDİLEN KAZANÇLARA İLİŞKİN BİLDİRİM

Türü	Kar	Zarar
Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar	200.000	

3.4.8. Gelir Geçici Vergi Beyannamesinde Teknopark İstisnasının Dahil Edilmesi

TGB’lerde faaliyet gösteren Gelir Vergisi Mükellefleri de üçer aylık dönemlerde Gelir Geçici Vergi Beyannamesi düzenlerler. İçerik olarak Gelir Vergisi beyannamesiyle aynı olmakla birlikte uygulamada bir kısım farklılıklar göze çarpmaktadır. Bu durumu bir örnekle açıklayalım.

Örnek: Selim İleri Ticari İşletmesi Ankara TGB’de faaliyet gösteren bir Gelir Vergisi Mükellefidir. Bölge içinde yürüttüğü Ar-Ge projesi sonucunda 200.000 TL kazanç elde etmiştir. bölge dışındaki faaliyetleri sonucunda ise 350.000 TL kazanç elde etmiştir.

Beyanname6 - GGECICI_16

Genel Bilgiler Matrah Bildirimi Vergi Bildirimi Düzenleme Bilgileri Ekler

Sinai Mülkiyet Haklarında İstisna Tablosu Eğitim Sağlık Harcamaları

Yurt Dışı Mukimi Kişi ve/veya Kurumlara Verilen Eğitim Hizmetlerine İlişkin Form

Yurt Dışı Mukimi Kişi ve/veya Kurumlara Verilen Sağlık Hizmetlerine İlişkin Form

Fatura Bilgileri Gelir Tablosu İşletme Hesabı Özeti Serbest Meslek Kazançlarına İlişkin Bildirim İstisnalar

İSTİSNALAR

İstisna Türü	Kar	Zarar
(4691 S.K.) Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Ka...	200.000	

Yukarıdaki örnekte yer alan TGB içerisinde elde edilen 200.000 TL kazanç, beyanname programının “Ekler” kısmındaki İstisnalar satırında gösterilir.

zararlar, öz kaynaklardaki değişim ve nakit akışları bilgisini sunar (TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu).

Bu bölümde, teknoparkta faaliyet gösteren işletmelerin kar ve zararlarının mali tablolarda nasıl gösterileceği anlatılmaktadır.

3.5.1. Kar/Zararın Bilançoda Gösterilmesi

Teknopark faaliyeti sonucunda zararlı olunması durumunda ticari bilançolara negatif olarak etki edecek tutarlar şirketin gerçek bir zararını ortaya koyacaktır.

Örnek:ABC Ltd.Şti teknokennte geliştirmiş olduğu yazılım projesi başarısızlıkla sonuçlanmıştır. İşletmenin yazılım maliyeti 100.000 TL'dir. Ayrıca işletmenin teknokent dışındaki satışların elde ettiği kazanç 250.000 TL'dir. Bu durumda işletmenin ticari bilançosunda (250.000-100.000) 150.000 TL kazanç bulunacaktır. Teknokentte karşılaşılan zararın beyannameye kanunen kabul edilmeyen gider olarak dahil edilmesi bütünüyle vergi matrahını, yani “mali karı” tespit etmeye yöneliktir.

Ticari Bilanço Karı (250.000-100.000)	: 150.000 TL
K.K.E.G (TGB'de oluşan zarar)	: 100.000 TL
Kurumlar Vergisi Matrahı (150.000+100.000)	: 250.000 TL
Ödenecek Kurumlar Vergisi (250.000x %20)	: 50.000 TL

Diğer yandan, işletmenin bilançosu ve gelir tablosuna göre dönem kazancı 150.000 TL'dir. Kurumlar Vergisi Kanununda yer alan istisna ve Kanunen Kabul Edilmeyen Gider uygulamaları, “ticari bilançodaki kar-zararı” etkilemez. Öte yandan teknokentte ortaya çıkan kazançlar kurumlar vergisi matrahından düşülmesine rağmen, bu karlar ticari bilançoda artı olarak yer alır (Arslan, 2016:288).

Faaliyeti yalnızca yazılım, Ar-Ge ve tasarım üzerine olan bir işletmenin kar etmesi durumunda, kurumlar vergisi matrahı sıfır olarak karşımıza çıkar. Öte yandan şirket elde ettiği karı istediği şekilde tasarruf edebilecek,

dağıtabilecek, sermayeye ekleyebilecek ya da varsa geçmiş yıl zararına mahsup edebilecektir.

Örnek: ABC Ltd.Şti, 2015 yılında Ar-Ge, yazılım ve tasarım faaliyeti sonucunda 350.000 TL kar elde etmiştir. İşletmenin 2016 yılında ise bölgedeki faaliyetleri dolayısıyla 300.000 TL zararı oluşmuştur. İşletmenin teknokent dışında başka her hangi bir faaliyeti ve istisna kapsamında olmayan satışı bulunmamaktadır.

570-Geçmiş Yıl Karları (2015) 350.000 TL

580-Geçmiş Yıl Zararları(2016) 300.000 TL

Mali tablolarda yer alan kar ve zarar hesapları öz sermaye kalemleri arasında yer alamaya devam edebilir. İşletme eğer kar dağıtımını yapmak isterse, Türk Ticaret Kanunu (TTK)’na göre öncelikle geçmiş yıl zararlarının geçmiş yıl karlarından mahsup edilmesi gerekmektedir. Karın zarara mahsubu vergiye tabi olmadığından, bu işlem sebebiyle her hangi bir vergi tahakkuk etmeyecektir. Kar dağıtımını yapıldığında dağıtılan kar paylarından %15 tevkifat yapılacaktır.

-Kar zarar mahsubu:

570-GEÇMİŞ YIL KARLARI	300.000
580-GEÇMİŞ YIL ZARARLARI	300.000

Mahsup sonrasında kalan karın ortaklara (gerçek kişi) dağıtılması durumunda ise muhasebe kaydı aşağıdaki şekilde olacaktır.

570-GEÇMİŞ YIL KARLARI	50.000
331-ORTAKLARA BORÇLAR	42.500
360-ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	7.500

3.6. Teknoparklarda KDV İstisnası

Katma Değer Vergisi Kanunun geçici 20.maddesine göre;

“4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa teknoloji geliştirme bölgesinde ve ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan girişimcilerin kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden istisna bulunduğu süre içerisinde münhasıran bu bölgelerde ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetlerinin KDV’den müstesna olduğu....” hüküm altına alınmıştır denilmektedir.

Buna göre teknokentlerde üretilen yazılım satışı üzerinden KDV hesaplanmayacaktır.

3.6.1. Kısmi İstisna

Katma Değer Vergisinde esas mantık, satılan mal ve hizmet bedelleri üzerinden KDV hesaplanmamasıdır. KDV Kanunundaki kısmi istisnalarda kural, vergiden istisna edilmiş işlemlerde indirimin engellenmesidir (Arslan, 2016:296).

KDV Kanunun 30/a maddesi uyarınca vergiden istisna edilmiş işlemlerle ilgili yapılan alım ve harcamalar sebebiyle yüklenilen KDV indirim konusu yapılamaz denilmektedir (KDVK, 1984, madde 30).

Kısmi istisna uygulamasında satış bedeli üzerinden KDV hesaplanmaz. Satışla ilgili yüklenilen KDV, beyanname üzerinden indirim konusu yapılamaz. Şayet bu KDV indirim konusu yapıldıysa “İlave Edilecek KDV” satırı kullanılarak KDV beyannamesine tekrar eklenmelidir. Kısmi istisnada teknik olarak KDV iadesi de söz konusu değildir (Arslan, 2016:296).

Tam istisna durumunda ise; satış bedeli üzerinden KDV hesaplanmaz ve bu satışlar ilgili olarak yüklenilen KDV indirim konusu yapılır. İndirim yoluyla giderilemeyen KDV ise iade alınabilir. Örneğin, mal ve hizmet ihracatlarında KDV hesaplanmaz, ancak ihraç malın maliyetine dahil olan ve yüklenilen KDV ise indirim konusu ya da iade konusu yapılır.

KDV Kanununun ilgili maddeleri uyarınca vergiden istisna edilmiş bulunan işlemler hariç, vergiden istisna edilmiş bulunan işlemlerle ilgili yüklenilen KDV'nin indirimi mümkün bulunmamaktadır.

“Teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösterenler tarafından verilen bazı yazılım hizmetleri dolayısıyla yüklenilen KDV, ürettikleri yazılımı Türkiye’de satmaları kaydıyla indirim konusu yapılmayacaktır. Ancak, söz konusu yazılım hizmetinin yurt dışındaki bir müşteriye verilmesi halinde Kanunun 11 ve 12 nci maddeleri kapsamında KDV istisnası uygulanacak, Kanunun 32 nci maddesine göre bu işlem nedeniyle yüklenilen KDV indirim konusu yapılabilecek, indirilemeyen KDV ise iade edilebilecektir” denilmektedir (KDV Sirküleri/57, 2010).

İndirim konusu yapılamayan KDV, Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına göre indirim veya maliyet konusu yapılabilmektedir. Ar-Ge ve yazılım faaliyetlerine yönelik harcamalar doğrudan gider yazılamadığından bu harcamaların aktifleştirilmesi ortaya çıkacak gayri maddi hakkın amortisman yoluyla itfa edilmesi gerekecektir. Dolayısıyla bu tür gayri maddi hakların satışından yüklenilen ve kısmi istisna dolayısıyla indirim hesaplarından çıkarılan KDV, ilgili gayri maddi hakkın maliyetine dahil edilecektir (Arslan, 2016:298).

Örnek: ABC Ltd. Şti teknokentte yazılım faaliyetinde bulunmaktadır. İşletme yazılım faaliyeti süresince 500.000 TL harcama yapmış ve 30.000 TL KDV yüklenmiştir. İşletmenin bölge dışında bulunan merkezi ve teknokent şubesinin ortak genel giderleri ise 300.000 TL’dir. Ortak genel giderler için yüklenilen KDV ise 12.000 TL’dir.

İşletme ürettiği yazılımı 1.000.000 TL’ye satmıştır. Bu satış istisna kapsamında olduğundan KDV hesaplanmamıştır. Ayrıca bölge dışında KDV’ye tabi satışların toplamı ise 200.000 TL’dir.

Bu durumda işletme, yazılım faaliyeti dolayısıyla yüklendiği 30.000 TL KDV’yi indirim konusu yapamayacaktır. Bu KDV istisna kazancın tespitinde maliyet olarak dikkate alınacaktır. Ayrıca ortak genel giderler sebebiyle yüklenilen 12.000 TL’lik KDV’nin kısmi istisnaya denk gelen kısmı hesap edilip maliyete dahil edilecektir.

Toplam Satış Hasılatı (1.000.000+200.000) :1.200.000

Yazılım satışının toplam hasılatı oranı (1.000.000/1.200.000) : % 83

Genel Giderler için yüklenilen KDV'den kısmi istisnaya isabet

Eden tutar (12.000 x %83) : 9.960

Genel Giderler için yüklenilen KDV'den diğer faaliyetlere

İsabet eden tutar (12.000 x % 17) : 2.040

Bu hesaplamada 9.960 TL KDV indirim hesaplarından çıkarılıp teknokent satış kazancının maliyetine eklenecektir. Kalan 2.040 TL ise indirim konusu yapılacaktır.

Teknokent satış kazancı ise şu şekilde hesaplanacaktır:

Yazılım satış hasılatı	: 1.000.000
Yazılım maliyeti (500.000+30.000+9.960)	: 539.960
Yazılım satış kazancı (1.000.000-539.960)	: 460.040

3.6.2. Teknoparklarda KDV İstisnasının Şartları ve Kapsamı

TGB'lerde KDV istisnasından yararlanabilmek için 4 koşulun sağlanması gerekmektedir. Bunlar:

- 1) **Kişi:** KDV istisnasından yararlanabilmek için TGB'de faaliyette bulunulması gerekmektedir. Bu istisnadan sadece bu bölgelerde faaliyette bulunan işletmeler faydalanabilir. İşletmelerin ayrıca yönetici şirketin onayını alarak bağlı bulundukları vergi dairesinden istisna belgesi almaları gerekir.
- 2) **Yer:** İşletmeler KDV istisnasından yararlanabilmek için sadece bu bölgede ürettikleri yazılım faaliyetlerinden dolayı KDV hesaplamadan işlem yapabilirler. Bölge dışında yapılan faaliyet, yazılım olsa bile bu istisnadan yararlanamaz.
- 3) **Süre:** 4691 sayılı Kanunda belirtilen süreler esas alınır. KDV istisnasından bu kanunda öngörülen 31.12.2023 tarihine kadar yararlanılabilir. Bu süre bakanlık tarafından uzatılabilir. Öte yandan TGB'lerde yer alan işletmeler için diğer bir süre sınırlaması ise kiraladıkları işyerlerinin kira kontrat

süresiyle sınırlıdır. Kira kontratının bitmesi durumunda KDV istisnasından yararlanılamaz.

- 4) **İçerik:**KDV istisnasında içerik yine aynı kanunda belirtilmiş olan işlerle sınırlıdır. Öyle ki; TGB’lerde üretilen sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımları dışında yapılan işler bu istisna kapsamında değildir (Arslan, 2016:300).

3.6.3. İstisna Dışında Kalan Faaliyetler

4691 sayılı Kanunda belirtilen istisna kapsamına girmeyecek olan iş ve işlemler şunlardır;

- 1- TGB bünyesinde gerçekleştirilmiş olsa dahi güncelleme dışında, bir yazılımla ilgili olarak verilen bakım-destek hizmetleri
- 2- Bölge içinde üretilmiş olsa bile her türlü oyun programları ve network uygulamaları
- 3- Satış sonrası verilecek eğitim hizmetleri
- 4- Yazılım için kullanılan alet ve aparatlar ve bunlarla ilgili hizmet ifası
- 5- Yazılım dışında, Ar-ge faaliyetleri dışında yer alan teslim ve hizmetler
- 6- Web sitesi aracılığıyla verilen reklam hizmetleri istisna kapsamında değildir.

Örnek: ABC Ltd.Şti Ar-ge faaliyetleri sonucu üretmiş olduğu bir cihaza ait patentin 100.000 TL bedelle satmıştır.

Bu satış işlemi KDV Kanunun geçici 20.maddesi ve 4691 sayılı Kanun ilgili bölümlerinde yer alan istisna kapsamına girmediğinden dolayı KDV’ye tabi olacaktır.

Aynı şirket TGB içerisinde üretmiş olduğu bir yazılımın satışı sonrasında müşterilerine çağrı merkezi vasıtasıyla destek hizmeti sağlamaktadır. Bu hizmet dolayısıyla fatura düzenlemektedir. Bu işlem KDV istisnası kapsamına girmemektedir. Konuyla ilgili olarak Konya Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 17.12.2011 tarih ve B.07.1.GİB.4.42.16.02-KDV-2-1982-106 numaralı özelgede ;

“... teknokent binası içinde telefon ve internet yardımı ile satış sonrasında müşterilere çağrı destek hizmeti verilmesi karşılığında elde edilen kazancın katma değer vergisi istisnası kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır.” denilmektedir.

3.6.4. KDV İstisna Uygulaması

KDV Kanunundaki teknokent istisnasında, yazılım satışının mal teslimi veya hizmet ifası şeklinde gerçekleştirilmesiyle ilgili bir kısıtlama yoktur. Yazılımın CD veya harici belleklere kopyalanıp satılması veya elektronik ortamda şifre yardımıyla internet üzerinden satışı da istisna kapsamında değerlendirilir.

Üretilen yazılımların bayiler vasıtasıyla satılması durumunda, TGB’de yazılımı üreten firma, bayilere satışında istisna uygulanır, bayi tarafından üçüncü kişilere yapılan satışlarda istisna uygulanmaz.

Örnek: ABC Ltd.Şti. TGB’de gerçekleştirmiş olduğu sistem yönetimiyle ilgili yazılımı CD’lere kopyalayarak, ülke genelindeki bayilere 10.000 TL bedelle satmıştır. Bayiler ise bu yazılımları 15.000 TL bedelle müşterilerine satmaktadır.

Bu durumda ABC Ltd.Şti yazılım satışı nedeniyle düzenleyeceği faturada KDV hesaplamayacak, bayiler ise müşterilerine yapmış olduğu satışlar üzerinden % 18 KDV hesaplayacaktır.

Bayiler tarafından satın alınan bu yazılımın iade edilmesi durumunda ise bu işlem yeni bir teslim kapsamında değerlendirilmediğinden, işlemin mahiyetine uygun bir düzeltme sayılacağından dolayı iade faturasında KDV hesaplanmaz (Arslan, 2016:304).

3.6.5. Seri Üretim Kapsamındaki Yazılımların Satışında İstisna

Yukarıda vermiş olduğumuz örnekte dikkat edilmesi gereken diğer bir husus ise; üretilen yazılımın CD’lere kopyalanarak satılması işi “Seri Üretim” kapsamında değerlendirilmektedir. Konuyla ilgili olarak Gelir idaresi Başkanlığı, TGB’lerde seri üretim faaliyetlerine ilişkin olarak KDV istisnasını, kurumlar vergisi istisnası ile paralel hale getirmiş ve yazılımların seri üretim

sonucunda satış ve pazarlamasında, sadece gayri maddi hakka isabet eden kısımla sınırlı olmak üzere KDV istisnası uygulanacağını bildirmiştir

3.6.6. Kısmi İstisna ile Tam İstisna İşlemlerinin Çakışması Durumu

Uygulamada hem kısmi istisna hem de tam istisna kapsamına giren işlemlerin çakıştığı görülmektedir. Böyle durumlarda daha avantajlı olan tam istisna uygulamasından faydalanmak daha avantajlı olmaktadır. Konuyu bir örnekle açıklamak gerekirse;

Örnek: ABC Ltd.Şti TGB’de üretmiş olduğu bir yazılımı Hindistan’daki bir firmaya 100.000 USD karşılığında ihraç etmiştir. yazılım dolayısıyla yüklenilen KDV tutarı 40.000 TL’dir.

Bu durumda, yazılım satışı KDV uygulama tebliğinde yer alan ifadeyle

“Teknoloji geliştirme bölgelerinde üretilen yazılımın kanunun 11 ve 12.maddeleri kapsamında ihraç edilmesi halinde, bu ihracata ilişkin yüklenilen KDV’nin, kanunun 32.maddesine göre indirim ve iade konusu yapılması mümkündür” denilmektedir.

Yukarıdaki işlem tam istisna kapsamında değerlendirileceğinden, 40.000 TL’lik kısım KDV beyannamesinde indirim konusu yapılabilir, indirilemeyen kısım ise iadeye konu edilebilir.

3.6.7. Teknoparklarda KDV Tevkifat Uygulaması

Teknoparklarda yapılan yazılım satışları KDV’den istisna olduğundan dolayı bu satışlarda alıcılar tarafından KDV tevkifatı yapılması söz konusu değildir. Ancak seri üretim kapsamında 5018 sayılı Kanunda belirtilen kamu kurum ve kuruluşlarına yapılan satışlarda, satış bedelinin gayri maddi hakka isabet eden tutarı KDV’den istisna olduğundan dolayı, istisna kapsamı dışında kalan tutar KDV’si alıcılar tarafından tevkifata tabi tutulur. Bu kanuna göre tevkifat oranı 5/10’dur.

Örnek: ABC Ltd.Şti, Jandarma Genel Komutanlığı’na seri üretim kapsamında 1.000.000 TL’ye askeri komuta sistem yazılımı satışı yapmıştır. Bu satışın gayri maddi hakka isabet eden kısmı 600.000 TL’dir. 400.000 TL üzerinden %18 KDV hesaplanmıştır. (400.000 x%18) 72.000 TL

Buna göre 72.000 TL'nin 5/10'u olan 36.000 TL Jandarma Genel Komutanlığı tarafından tevkifata tabi tutulacak geriye kalan 36.000 TL ABC Ltd.Şti'ne ödenecektir.

3.6.8. Elektronik Beyanname Uygulaması

Bu bölümde TGB'lerde yer alan işletmelerin KDV beyannamesini düzenlerken dikkat etmeleri gereken noktaları örneklerle açıklanmıştır.

Örnek: ABC Ltd.Şti 20.000 TL maliyetli ve 30.000 TL yüklenilen KDV'si olan projesini 500.000 TL'ye satmıştır. Bu durumda e-beyannameye doldurulması gereken alanlar aşağıdaki gibidir.

KİSMİ İSTİSNA KAPSAMINA GİREN İŞLEMLER		
İstisna Türü	Teslim ve Hizmet Tutarı	Yüklenilen KDV
Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yapılan İşlemler	500.000	30.000
Toplam		30.000,00

TAM İSTİSNA KAPSAMINA GİREN İŞLEMLER		
İstisna Türü	Teslim ve Hizmet Tutarı	Yüklenilen KDV
Toplam		

İstisna Kapsamına Giren İşlemlere Ait Toplam Teslim ve Hizmet Tutarı: 500.000,00

DİĞER İADE HAKKI DOĞURAN İŞLEMLER		
İşlem Türü	Teslim ve Hizmet Tutarı	İadeye Konu Olan KDV
Toplam		

İade Edilebilir KDV

İSTİSNALAR - DİĞER İADE HAKKI DOĞURAN İŞLEMLER		
İstisna Türü	Teslim ve Hizmet Tutarı	Yüklenilen KDV
Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yapılan İşlemler	500.000	30.000
Toplam		30.000,00

SONUÇ HESAPLARI		
İstisna Türü	Teslim ve Hizmet Tutarı	Yüklenilen KDV
Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yapılan İşlemler	500.000	30.000
Toplam		30.000,00

DÜZENLEME BİLGİLERİ		
İstisna Türü	Teslim ve Hizmet Tutarı	Yüklenilen KDV
Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yapılan İşlemler	500.000	30.000
Toplam		30.000,00

EKLER		
İstisna Türü	Teslim ve Hizmet Tutarı	Yüklenilen KDV
Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yapılan İşlemler	500.000	30.000
Toplam		30.000,00

3.7. TEKNOPARKLARDA ÜCRET GELİRİ İSTİSNASI

4691 sayılı Kanuna göre TGB'lerde çalışan Ar-Ge, tasarım ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri, 31.12.2023 tarihine kadar her türlü

vergiden istisnadır. Buna göre çalışanların ücretleri üzerinden gelir vergisi, damga vergisi hesaplanmayacaktır. 5746 sayılı Kanundan farklı olarak ücretlerin bir kısmı değil tamamı istisna kapsamındadır

Gelir vergisi ve damga vergisi istisnasının yanında SGK işveren paylarının yarısı da devlet tarafından karşılanmaktadır. Bölgede yer alan işletmeler için en büyük gider kalemlerinden birisi olan personel giderleri ve buna bağlı olarak sosyal güvenlik giderlerinin büyük bir kısmı işverenlere maliyet olmaktan çıkarılmıştır.

Örnek: ABC Ltd.Şti Ar-Ge ve tasarım personeli Aralık/2017 dönemi brüt ücret toplamları aşağıdaki gibidir.

Brüt Ücret	: 10.000 TL
SGK Primi (10.000x%15)	: 1.500 TL
Vergiye tabi ücret matrahı (Brüt Ücret-SGK Primi)	: 8.500 TL
(10.000-1.500)	
İstisna olmasaydı hesaplanacak gelir vergisi	: 1.275 TL
(8.500 x %15)	
4691 Sy.kanuna göre vergiden istisna Gelir Vergisi matrah:	8.500 TL
Ödenecek Gelir Vergisi	: 0,00
Ödenecek Damga Vergisi	: 0,00
Asgari Geçim İndirimi	: 0,00
Çalışana Ödenecek Net ücret	: 8.500 TL
İşveren Toplam Maliyet (8.500+1.500)	: 10.000 TL

3.7.1. İstisna Kapsamına Giren Personel

4691 sayılı Kanun ve çıkarılan yönetmeliklerde Ar-Ge personeli tarif edilmiş, bu personellere ödenen ücretler gelir vergisinden istisna edilmiştir.

1-Araştırmacı: En az lisans mezunu, Ar-ge faaliyetleri kapsamında projelerde, görev alan personel

2-Teknisyen: Meslek Lise ve Meslek Yüksek Okulların tasarım, teknik, fen veya sağlık bölümlerinden mezun, teknik bilgi ve deneyim sahibi kişiler,

3-Yazılımcı Personel: bu süreçte ürün geliştiren, üreten konusunda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip kişiler Ar-Ge Personeli olarak tanımlanmaktadır.

Bunların dışında kalmakla birlikte Ar-ge personel sayısının %10'unu aşmamak kaydıyla Ar-ge faaliyetlerine katılan veya doğrudan ilişkisi olan destek personelinin ücretleri de istisna kapsamındadır.

3.7.2. Şirket Ortaklarının ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Durumu

TGB'lerde yer alan işletmelerde kurumlar vergisi mükellefi olan Limited şirketlerin ortakları ile Anonim Şirket yönetim kurulu üyelerinin, Ar-Ge, yazılım ve tasarım faaliyetlerine bilgi, tecrübe ve deneyimleriyle bizzat iştirak etmeleri durumunda kendilerine bu çalışmaları karşılığı ödenecek ücretler istisna kapsamındadır.

Ayrıca şirket hissedarı olan ve fiili olarak araştırma-geliştirme faaliyetlerinde görev alan öğretim görevlilerine yapılan ücret ödemeleri de vergiden istisna tutulmuştur (Arslan, 2016:324).

Şahıs işletmeleri sahipleri bizzat kendileri Gelir Vergisi mükellefi olduklarından ve Gelir Vergisi Kanunun 41/2 maddesine göre kendilerine ödenen ücretlerin gider olarak kabul edilemeyeceği yönüyle, Ar-ge, yazılım ve tasarım işlerinde bizzat yer alsalar bile 4691 sayılı Kanunda zikredilen ücret istisnasından yararlanamazlar.

Örnek: ABC Ltd.Şti ortağı Murat Arslan, TGB'de yer alan şirketin yazılım projesinde çalışmakta ve şirketten 5.000 TL aylık ücret almaktadır. Kurumlar vergisi mükellefi olan şirket ortağının aldığı ücret gelir vergisinden istisna edilecektir.

3.7.3. İstisna Kapsamına Giren ve Girmeyen Ödemeler

İstisna kapsamına giren personelin ücretinin ne kadarının istisnaya dahil edileceğinin de hesaplanması gerekmektedir. Öyle ki, TGB dışarısında geçirilmesi gereken süreler, bölge dışında çalışacak personel sayıları ve nitelikleri ile birlikte ücret bilgilerini işletme, yönetici şirkete bildirmek zorundadır. Yönetici şirketin

onayı alınarak bölge dışında geçirilen sürelerin bölgede yürütülen görevle ilişkili olmadığının tespiti durumunda ise ziya'a uğratılan vergi ve buna bağlı cezalardan işletme yönetimi sorumlu tutulmaktadır.

Personele ödenecek ücretler dışında; ikramiye, yakacak parası, bayram parası, yemek yardımı, kira yardımı gibi ek ödemelerde gelir vergisi istisnası kapsamında değerlendirilir.

Hafta tatili ve yıllık ücretli izin süreleri ile resmi tatil günlerine denk gelen eden ücretler de bu istisna kapsamındadır (Arslan, 2016:328).

Öte yandan, haftalık 45 saatin üzerindeki ücretler bu istisnadan faydalanamaz.

Şirket ortaklarına ödenen huzur hakları da istisna kapsamındadır. Personele işten ayrılması durumunda ödenecek olan ihbar tazminatları, Ar-Ge faaliyetiyle ilişkili bir ödeme türü olmadığından istisna kapsamında değildir.

4691 sayılı Kanun yönetmeliğinde bölgede çalışan personelin istisna kapsamında olmayan net ücretlerinin brüte çevrilerek gelir vergisinin belirlenmesi, bu tutarlar tespit edilirken vergi teşviklerinin dikkate alınmaması gerekmektedir (Arslan, 2016:336).

Örnek: Ücret istisnası ile ilgili olmayan durumlarda netten brüte iblağ edilme işlemi aşağıdaki gibi yapılmaktadır.

a-Net Ücret	: 3.100
b-SGK Primi ve Damga vergisine esas brüt ücret	: 4.336,21
c-SGK İşçi Primi Toplamı (4.336,21 x %15)	: 650,43
d-Vergiye tabi ücret matrahı(Brüt Ücret-SGK Prim)	: 3.685,78
e-Hesaplanan Gelir Vergisi (3.685,78 x %15)	: 552,86
f-Damga Vergisi (4.336,21 x 0,759%)	: 32,91
g-Kesintiler Toplamı (c+d+e)	: 1.236,20
Net Ücret (b-f)	:3.100

Örnek: ABC Ltd.Şti'nde çalışan Ar-Ge personelinin aylık 3.100 TL ücret geliri elde ettiği, bölgede ve bölge dışında geçirdiği süreler kapsamında bu kişinin ücretinin yarısının bölge içindeki faaliyetlerden kaynaklanmadığı tespit edilmiştir. Bu durumda yapılacak hesaplama aşağıdaki gibidir:

1-SGK Matrahı ve Primi

a)Net ücret	: 3.100
b) SGK primine esas brüt ücret	: 4.336,21
c) SGK işçi primi toplamı ($4.336,21 \times \%15$)	: 650,43

SGK matrahının tespitinde vergiden istisna olsun yahut olmasın net ücret brüte iblağ edilmelidir.

2-Gelir Vergisine tabi matrah ve gelir vergisi

ç) Ödenecek net ücretin vergiye tabi kısmı ($a/2$) ($3.100/2$)	: 1.550
d)Brütleştirilecek olan kısım	: 1.550
e)Vergiye tabi brüt tutar ($1.550/\%85$)*	: 1.823,50
(*Gelir vergisi dilimi %15 olarak dikkate alınmıştır)	
f)Hesaplanan gelir vergisi ($ex\%15$) ($1.823,50 \times \%15$)	: 273,50
g)Gelir vergisinden istisna tutulacak ücret	: 1.550

Ücretin gelir vergisinden istisna olan kısmı brütleştirilmemiş ve doğrudan dikkate alınmıştır.

3-Damga Vergisi Tutarı

h) Damga vergisi matrahı (c+e)	: 2.474
ı) Hesaplanan damga vergisi (hx%0,759) (2.474x% 0,759)	: 18,77
böylece;	
a) Net ücret	: 3.100
b) SGK İşçi primi toplamı (4.336,21 x %15)	: 650,43
f) Hesaplanan Gelir Vergisi	: 273,50
ı) Damga vergisi	: 18,77
j) Kesintiler toplamı (c+f+ı)	: 942,70

olacaktır (Arslan, 2016:340).

3.7.1. Gelir Vergisi İstisnası Uygulaması

4691 sayılı Kanunda yer alan ücret istisnasından, brüt ücretten yapılan anlaşmalarda işletme değil personel faydalanır. Personelle net ücret üzerinden yapılan anlaşmalarda da brüt ücret ve dolayısıyla personel maliyetini azaltan işletmeler istisna tutarı kadar avantaj sağlar (Arslan, 2016:340).

Teknokentte yer alan bir işletmeye ait 4691 sayılı Kanun uygulamasında SGK işveren prim desteği ve gelir vergisi istisnasını örnekle açıklamaya çalışalım;

a) SGK Brüt Ücret	: 2.797,59
b) SGK İşveren payı (ax(19+(2/2))) (2.797,59x%20)	: 559,52
c) 4691 sy.kanun kapsamında SGK desteğine tabi	
d) SGK işveren payı(ücretin yarısı destek kapsamında varsayıldığında)	
e) (bx%50) (559,52x%50)	: 279,76
f) SGK işveren payının devlet tarafından karşılanan Tutarı (c/2) (279,76/2)	: 139,88
g) Ödenecek SGK işveren payı (b-d) (559,52-139,88)	: 419,64
h) İşsizlik sigortası işveren payı (ax%2)	: 55,95
i) İşverene toplam maliyet (e+f) (419,64+55,95)	: 475,59

Yukarıda örnekte görüleceği gibi işveren 139,88 TL daha az SGK işveren payı ödemektedir. TGB’de yar alan işletmelere Asgari Geçim İndirimi ödenip ödenmeyeceği konusunda Kayseri Vergi Dairesi Başkanlığının 13.07.2011 tarihli özelgesinde

“diğer taraftan gelir vergisinden istisna olan bu ücretler üzerinden vergi hesaplanmayacağından asgari geçim indiriminin de uygulanması mümkün değildir. Ancak bölge dışındaki çalışmalara ilişkin olup istisna kapsamı dışında kalan ve gerçek usulde vergilendirilen ücretler için 265 seri numaralı gelir vergisi genel tebliğinde açıklanan esaslar dahilinde asgari geçim indiriminden faydalanılması mümkün bulunmaktadır”

denildiğinden, TGB içerisinde faaliyet gösteren ve ücreti gelir vergisi istisnası kapsamında olan personel için ayrıca asgari geçim indirimi hesaplanmayacağı, aynı işletmenin destek kapsamında olmayan personeli için, gelir vergisi istisnası olmayacağından asgari geçim indiriminin uygulanacağı vurgulanmıştır.

Gelir vergisi istisnasından yararlanabilmek için TGB’de bulunan işletmelerin bölgede çalıştırdığı tüm Ar-Ge, tasarım ve destek personelini, bunların görev tanımlarını, nitelik ve çalışma süreleri ile ücretlerini gösteren çizelgeyi aylık olarak yönetici şirkete onaylatması ve muhafaza etmesi gerekmektedir.

Beyanname1 - MUH_34

Genel Bilgiler Vergiye Tabi İşlemler Ödemeler Vergi Bildirimi Düzenleme Bilgileri Ekler

G.V.K. Geçici 72. Madde Kapsamında Yapılan Gelir Vergisi Tevkifat Tutarlarına İlişkin Bildirim
Yurt Dışına Hizmet Veren İşletmelerde İndirim Uygulamasına İlişkin Bildirim (G.V.K. Madde 33)
Yeraltı Maden İşletmeleri Bildirimi İşyeri Bilgileri İstihdamın Tesvikine İlişkin Bildirim
G.V.K. Geçici 80. Madde Kapsamında Gelir Vergisi Stopajı Teşvikine İlişkin Bildirim G.V.K. 4691. Madde Kapsamına İlişkin Bildirim
Gelir Vergisi Stopajı Teşvikine İlişkin Bildirim (06.06.2008 Öncesi)
Kültür Yatırımları ve Girişimlerine İlişkin Bildirim Serbest Bölgelerde Gelir Vergisi İstisnasına İlişkin Bildirim
Gelir Vergisi Stopajı Teşvikine İlişkin Bildirim (06.06.2008 Sonrası) Ar-Ge Kapsamında Gelir Vergisi Stopajı Teşvikine İlişkin Bildirim

BİLDİRİM KAPSAMINDA BULUNAN İŞYERLERİNE İLİŞKİN BİLGİLER

Teknopark Bölge Adı	Proje Kodu	Projenin Başlangıç Tarihi	Projenin Bitiş Tarihi	SSK İşyeri No.	İşyerinin Adresi
İstanbul Teknik Üniversitesi...	5305	11/07/2015	11/07/2016	2	İSTANBUL

BİLDİRİM KAPSAMINDA BULUNAN İŞYERLERİNİN ÇALIŞANLARINA İLİŞKİN BİLGİLER

Proje Kodu	Projede Kapsamında Çalışan Personelin Toplam Çalıştığı Süre (Saat)	Yasa Kapsamında Muaf Olan Brüt Ücret	Yasa Kapsamında Ücretten Kesilmeyen Gelir Vergisi
5305	45	2.000,00	200,00

TOPLAM 2.000,00

Yukarıdaki elektronik beyanname formatından görüleceği üzere ücreti gelir vergisinden istisna edilen personelle alakalı doldurulması gereken muhtasar beyannamede Ekler kısmındaki TGB'ler için 4691 sayılı Kanun uygulaması seçilir, brüt ücret üzerinden yasa kapsamında muaf olan tutar beyan edilir.

4. SONUÇ

Türkiye’de Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde yer alan işletmelere, vergisel teşvik ve istisnalar ile diğer menfaatleri ortaya koymak üzere hazırlanmış olan bu tez çalışmasında ilk olarak; Teknokent (Teknopark) tanımı, kapsamı ve işleyişi ile hem ülkemizde hem de tüm dünyada teknolojiye bakış, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin kuruluşu, tarihsel gelişimi, ekonomiye katkıları gibi konular ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde; Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde sağlanan vergisel teşviklerin ne olduğu, konuyla ilgili çıkarılan kanun ve yönetmelikler ışığı altında irdelenmiş; istisna, indirim ve muafiyetlerin uygulama alanları ile işletmelere sağladığı faydalar anlatılmıştır. Bu bağlamda 4691 sayılı Kanun dışında, Ar-Ge, yazılım, araştırma alt yapıları, teknogirişim destekleri gibi konularda benzer istisna ve teşvikleri içeren kanun ve yönetmelikler karşılaştırılmış, uygulamada benzerlikler ve farklılıklar izah edilmeye çalışılmıştır.

Son bölümde ise; yürürlükteki vergi mevzuatı, kanun ve yönetmelikler ile Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun uygulayıcılar açısından nasıl anlaşılması gerektiği, uygulamada dikkat edilmesi gereken hususlar ile vergi ziyai ve benzeri cezalarla muhatap olunmaması için, istisna ve indirimlerin nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiği ve doğru bir şekilde nasıl beyan edilmesi gerektiği konusu örneklerle açıklanmıştır. Bu bölümde; Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyette bulunan işletmelerin vergisel açıdan sıkça karşılaştığı sorunlar ve çözüm yollarına, kanun ve yönetmeliklere ilave olarak daha özele inilerek Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından çıkarılan muktezalar aracılığıyla değinilmiştir.

Bilim ve teknolojinin, özellikle ekonomik kalkınmaya katkısının önemi tüm dünyada kabul edilmiş, bilimsel bilginin ticarileştirilerek, sanayide kullanılmasıyla katma değeri yüksek ürünler üretilmiştir. Teknolojiyle birlikte verimlilik artırılmış, maliyetler düşürülmüş, üniversiteler, sanayi ve devlet üçgeninde sıkı bağlar kurulmuştur. Araştırma, geliştirme, yazılım, inovasyon gibi kavramlar son dönemlerde ekonomik literatüre girmiş, geleneksel üretimden modern ve yenilikçi üretime geçilmiştir. Bir çok ülkede kurulan,

bilim parkları, silikon vadileri, teknokentler ile bu teknoloji hamlesine ivme kazandırılmış, sağlanan teşvikler, istisnalar, muafiyetler ve hibelerle girişimcilere imtiyazlar sunulmuştur. Her ne kadar diğer ülkelere nazaran Türkiye, teknoloji hamlesinde geç kalmış olsa da, günümüzde sayıları hızla artan Teknoloji Geliştirme Bölgeleriyle bu açığı kapatmaya çalışmaktadır. Söz konusu teşvik ve istisnaların girişimciler için sağladığı avantajların yanında, uygulamada her hangi bir sorunla karşılaşılması için çıkarılan kanunları açıklayıcı yönetmelikler, sirkülerler ve özeğeler yayınlanmıştır. Yerli ve milli teknoloji üretimi, ülkemizin son dönemlerde karşılaştığı, siyasi, ekonomik ve askeri gelişmeler göz önüne alındığında bir devlet politikası haline getirilmiştir. Ülkemizin teknoloji politikasının, coğrafi konum, nüfus, doğal kaynaklar ve yetişmiş insan gücü dikkate alındığında milli ekonominin lokomotifi olacağı, uluslar arası alanda yüklendiği misyon bakımından ne kadar önemli olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

Sonuç olarak, teknolojinin mikro bazda işletmeler, makro anlamda devletler açısından ne kadar önem arz ettiğı açıktır. Var oluş gayesi iktisadi kalkınma ve toplumsal refahı sağlamak olan devletler, bilim ve teknoloji alanında hep ileri gitmek zorundadırlar. Araştırma, geliştirme ve teknolojik alt yapının kurulması, bilginin ticarileştirerek ekonomiye kazandırılması için gerekli şartlar yerine getirilmeli, girişimciler bu alana yönlendirilmeli, mevcut işletmelere sağlanan teşvikler ve destekler artırılmalı, teknolojinin millileştirilmesi ve ülke içinde kalması için gerekli düzenlemeler yapılmalı, beyin göçünün önüne geçilerek, yenilikçilik kavramına hak ettiğı değeri verilmelidir. Çıkarılan kanun ve yönetmeliklerin mevcut ihtiyaçları karşılayacak şekilde olması, açık ve anlaşılır olması, girişimcinin sırtına yük değil yolunu aydınlatıcı bir ışık olması gerekmektedir. Öte yandan, Üniversiteler ve bünyesinde kurulan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri sayı olarak artarken, nitelik bakımından da geliştirilmesi gerekmektedir. Üniversiteler, sanayiciler ve kamu kurumları arasında çok daha sıkı bağlar kurulmalı, milli bilinç ve üretime dayalı ekonomi anlayışı küçük yaşta eğitim kurumlarında çocuklara aşılmalıdır. Girişimcilik, yenilikçilik gibi kavramlar eğitim sisteminde müfredata konu edilmeli, tüketim toplumundan üretim toplumuna geçmek için gerekli alt yapı oluşturulmalıdır. Teknolojiyi transfer eden değil üreten bir ülke haline

dönüşebilmek için mevcut örnekler dikkate alınmalı, sağlanan teşvikler, hibe ve destekler kamu ve diğer kurumlar tarafından sonuca yönelik olmalıdır.



KAYNAKÇA

Kitaplar:

- Arslan, C. (2016). *AR-GE Tasarım ile Teknokentlerde Vergi ve Muhasebe Uygulamaları*. Ankara. Üç S Basım.
- Savcı, A.Ş., Yayla, İ.E., Özdemir, E. (2015). *Ar-Ge Faaliyetlerine Yönelik Vergi Destekleri ve Uygulamaları*. 1.Basım. İstanbul

Makaleler:

- Alparslan,B., Afşar,K.E ve Akseki,U. (2008). “Neo Liberal Politikalar-Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Ekseninde Türkiye ve Avrupa Birliği: Türkiye’nin Çevrelemesi”. 2.Ulusal İktisat Kongresi-20-22 Şubat. İzmir,1-27
- Asan, H. (2017). Sınai Mülkiyet Hakları ve Teknoparklar. *Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Dergisi*. 4, 18.
- Başaran, M. (2017). Muhasebe İlkeleri Işığında Araştırma ve Geliştirme Harcamalarının Dönem Vergi Matrahına/Mali Kara Etkisi,. *Vergi Sorunları Dergisi*. 352, 10-57.
- Demirli, Y. (2014). Türkiye’de Teknoparklara Yönelik Teşvikler ve Teknoparkların Bilim ve Teknoloji Kapasitesinin Gelişimine Katkısı, *Maliye Dergisi*. 166, 95-111
- Güneş, Ş. (2009). Teknoloji Geliştirme Bölgelerine (Teknopark) Sağlanan Vergisel Avantajlar.*Mali Çözüm Dergisi*. 91-2009, 161-170.
- Harmancı, M. ve O. Ören.(1999). Dünyada ve Türkiye’de Teknopark ve Teknokent Uygulamaları. *Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.* 2, 3-47
- Kayalidere, G. (2014). Türkiye’nin Teknoloji Politikalarında Teknoparkların Önemi ve Teknoparklara Yönelik Vergi Avantajları. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 75-92
- Özdemir, F. (2014). Ar-Ge personelinin Ücretine İlişkin İstisnaların Etkinliğinin Değerlendirilmesi.*Maliye Dergisi*.166, 159-173.
- Özkanlı, M.S. ve M. Çaltekin. (2006). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Vergi Uygulamaları. *Mali Çözüm Dergisi*. 77,153-167.
- Tepe, S. ve Zaim. A.H. ().Türkiye’de ve Dünyada Teknopark Uygulamaları:Teknopark İstanbul Örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 29, 19-43.
- Tunçay, B. ve Pelin. M.Ö. (2015). Türkiye’de Teknoparklara Yönelik Vergi İstisnaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*. 18:2, 41-55.
- Yargıç, B. (2005).Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde (Teknoparklar) Uygulanan Vergisel Teşvikler, *Mali Çözüm Dergisi*. 72,255-260.
- Yıldız, B., Ilgaz,H., Seferoğlu,S.S. (2010). “Türkiye’de Bilim ve Teknoloji Politikaları 1963’ten 2013’e Kalkınma Planlarına Genel Bakış”. *Akademik Bilişim Muğla Üniversitesi*. 457-464.

Yücel, İ.H. (1997). Bilim ve Teknoloji Politikaları ve 21.yüzyılın Toplumu, *DPT Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi Bşk.*, Ankara.

Yayınlar:

DDK-Devlet Denetleme Kurulu.(2009). “4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu Uygulamalarının Değerlendirilmesi ile Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunların Çözümüne İlişkin Öneri Geliştirilmesi”. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Raporu,2009-1,Ankara.

Türkiye Vakıflar Bankası Hazine Bşk. (2007). Küreselleşme Sürecinde Dünya ve Türkiye Ekonomisinde Sektörel Yapıdaki Dönüşüm Üzerine Bir İnceleme.

Oslo. (2005). Yenilik Verilerinin Toplanması ve Yorumlanması İçin İlkeler. Ankara: Tübitak

Kanun ve Tebliğler:

Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun. (2014). T.C Resmi Gazete. 29056, 10 Temmuz 2014.

Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun. (2008). T.C Resmi Gazete. 26814,28 Şubat 2008.

Gelir Vergisi Kanunu. (1961). T.C Resmi Gazete. 10700, 6 Ocak 1961.

Harçlar Kanunu. (1964). T.C Resmi Gazete,11756, 2 Temmuz 1964.

Katma Değer Vergisi Kanunu-KDVK. (1984). T.C Resmi Gazete,18563,25 Ekim 1984.

Katma Değer Vergisi Sirküleri/57.(2010). KDV-57/2010-5, 23 Haziran 2010.

Katma Değer Vergisi Sirküleri/60. (2011). KDVK-60/2011-1, 08 Ağustos 2011

Kurumlar Vergisi Genel Tebliği/86. (2005). T.C Resmi Gazete. 25733, 20 Şubat 2005

Kurumlar Vergisi Kanunu. (2006). T.C Resmi Gazete. 26205, 21 Haziran 2006.

Kurumlar Vergisi Sirküleri/1 (2003). KVK-1/2003-1/Teknoloji Geliştirme Bölgeleri. 28 Ekim 2003

T.C Gelir İdaresi Başkanlığı Ankara VDB. (2010). B.07.1.GİB.4.06.16.01-2010-KVK-10-1-572 sayılı özelge. 15 Eylül 2010.

T.C Gelir İdaresi Başkanlığı Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı. (2011). B.07.1.GİB.4.06.17.02-DMG-1640-318 sayılı özelge, 26 Mayıs 2011.

T.C Gelir İdaresi Başkanlığı Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı.(2015). 84974990-130(Geç-20-2014/2)-637 sayılı özelge. 11 Haziran 2016.

T.C Gelir İdaresi Başkanlığı Büyük Mükellefler VDB. (2013). 64597866-VUK 313-27 sayılı özelge. 19 Şubat 2013.

T.C Gelir İdaresi Başkanlığı Kayseri Vergi Dairesi Başkanlığı. (2011). B.07.1.GİB.4.38.15.01-GV-20-486-64 sayılı özelge. 13 Temmuz 2011.

- T.C Gelir İdaresi Başkanlığı Konya Vergi Dairesi Başkanlığı. (2011). B.07.1.GİB.4.42.16.02-KDV-2-1982-106 sayılı özelge. 17 Aralık 2011
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu. (2001). T.C Resmi Gazete. 24454, 26 Haziran 2001.
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği. (2016). T.C Resmi Gazete. 29797,10 Ağustos 2016.

İnternet Kaynakları:

- Başalp, A. ve B.Yazlık.(2006). Türkiye’de Teknoparklar ve Sorunları.
http://inet-tr.org.tr/inetconf11/kitap/basalp_yazlik_inet06.pdf (10 Ekim 2017)
- Işıklı, M.İ. (2017). *Teknokentlerde Ar-Ge, Vergi ve SGK Teşvikleri-1*
- Namık Kemal Üniversitesi Teknopark. (2017). *Türkiye’de Teknoparklar*
<https://www.nkuteknopark.com/turkiyede-teknoparklar/>
(17.10.2017)
- Şirketlerin Teknoparka Kabul Süreci (t.y).<https://teknoparkistanbul.com.tr/SSS>
(20.10.2017)
- Teknogirişim Sermayesi Desteği Programı (t.y)
<https://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/sanayi/ulusal-destek-programlari/icerik-1512-teknogirisim-sermayesi-destegi-programi-biggg>
(18/01/2018).
- TÜBİTAK. (2017). *Vizyon 2023 Projesi*.
<https://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/icerik-vizyon-2023> (17.10.2017).
- TÜİK. (2016). *Araştırma Geliştirme Faaliyetleri Araştırması*.
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21782> (17.10.2017).
- www.erzurumsmmmo.org.tr/Yazi/14/Teknokentlerde-ArGe-Vergi-ve-SGK-Tesvikleri1.aspx (10 Ekim 2017).

EKLER

EK 1: Yeminli Mali Müşavirlik Tasdik Raporu Dispozisyonu

I. GENEL BİLGİ

Tasdik konusu ve yapılan tasdik sözleşmesi hakkında bilgiler.

Teknoloji Geliştirme Bölgesi hakkında genel bilgi,
(Bölgenin nerede kurulduğu, kuruluşuna ait resmi gazete bilgileri)

Yönetici Şirket hakkında genel bilgi,
(Firmanın unvanı, adresi, kuruluş tarihi, vergi ve ticaret sicil numaraları)

Yönetici Şirketin kurucuları ve ortaklık yapısı hakkında bilgi,
(Ortakların adı-unvanı, ortaklık oranı ve tutarı, vergi/TC kimlik no, ikamet adresleri, ile 4691 sayılı kanun kapsamında yer alan niteliklere uygun olup olmadığı hakkında bilgi.)

Yönetici Şirket'in Yönetim Kurulu hakkında bilgi,
(Yönetim Kurulu üyelerinin adı-soyadı, görev unvanı, ortak olup olmadığı, TC Kimlik no, ikamet adresi, temsil ve ilzama yetkili kişiler)

Yönetici şirket kurulması ile ilgili gerekli izin onay ve kararlar hakkında bilgiler,
(Şirketin kuruluş ana sözleşmesinin Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından onaylanıp onaylanmadığı, imar planlarının onaylanıp onaylatılmadığı hakkında bilgi),

Yönetici şirkete ait hisse senetlerinin yapısı ve bastırılıp bastırılmadığı,
Muhasebeden sorumlu olan varsa Mali Müşavirin hakkında bilgi

Bölgede Sunulan Hizmetler hakkında genel bilgiler.
(Kuluçka merkezinin olup olmadığı,
Teknoloji Transfer ofisleri olup olmadığı,

Bölgede verilen eğitim ve seminerler,
Üniversite-teknopark işbirliği mekanizmaları ve bunlara ilişkin bilgiler)

II. USUL VE ESAS İNCELEMELERİ:

Bu bölümde asgari aşağıdaki hususlar tespit edilecektir:

- 1- Yasal defterlerin tasdikine ilişkin bilgiler (Yevmiye, defteri kebir, envanter),
- 2- Defter kayıtlarına dayanak teşkil eden belgelerin usulüne uygun olup olmadığı,
- 3- Bölge içinde faaliyet gösteren girişimci şirketlerde istihdam edilen ve ücretlerine istisna uygulanan personellerin, istisna uygulama yöntemleri hakkında bilgi, (Bu bölümde, Bölgeye giriş-çıkış kontrol yöntemi, Ar-Ge ve destek personelinin takip usulü, Bölge dışı görevlerin takip yöntemi vb. hakkında bilgi verilecektir.) (4691-Geçici Md.2/İkinci fıkra)

- 4- Bölge İşletme Yönergeleri hakkında bilgi (Yönergenin bir sureti rapor ekine konulacak)
- 5- Yönetici şirketin yönetmelik gereği göndermesi gereken rapor ve bilgilerin bakanlığa zamanında gönderip göndermediği hakkında bilgi,

III. HESAP İNCELEMELERİ

Bu bölümde asgari aşağıdaki hususların belirtilmesi zorunludur.

- 1- Döneme ait Bilanço ve Gelir Tablosu, Mizan ile istisna uygulanan kazanç türleri hakkında ayrıntılı bilgi,
- 2- Bilanço ve gelir tablosunda yer alan bilgi ve değerlerin vergi mevzuatına ve istisna uygulamasına aykırı olup olmadığı hakkında bilgi, (4691-Geçici Md.2/ Birinci fıkra)
- 3- Yönetici şirketçe yapılan damga vergisi ve harç muafiyeti uygulanan işlemler hakkında bilgi, (4691-Md.8)
- 4- Yönetici şirketin işletme yönergesi ile uyumlu çalışıp çalışmadığı hakkında bilgi,
- 5- Yönetici şirketin yıl içerisinde yaptığı sözleşmeler hakkında bilgi,
 - a. Kira sözleşmeleri ile ilgili özet tablo (Firma adı, kiranın başlangıç ve bitiş tarihi, kira bedeli (m2 birim fiyatı), kiralanan alan (m2 olarak) vb.)
 - b. Taşeron sözleşmeleri,
 - c. Yeminli mali müşavir ile yapılan sözleşme,
 - d. Diğer sözleşmeler
- 6- Dönem içerisinde kullanılan destek, hibe ve diğer kaynaklar (kredi vb.) hakkında bilgi, (Yönetici şirketin, bakanlıktan aldığı ödenek, kullandığı destek, hibe ve diğer kaynaklar (kredi vb) hakkında bilgi)

IV. SONUÇ:

Bu bölümde yeminli mali müşavirler, Yönetici Şirket faaliyetlerinin, 4691 sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliği ile Bölge İşletme Yönergesine uygun olup olmadığı hakkında görüş beyan edecektir. (4691 sayılı Kanun, Uygulama Yönetmeliği ve Bölge işletme Yönergesinde, Yönetici Şirketçe uyulması gereken hususlara uyulup uyulmadığı, varsa uyulmayan maddelerin bu bölümde belirtilmesi gerekmektedir.)

TEKNOLOJİK ÜRÜN TANIMLAMA BELGESİ

BÖLÜM (A)

Firma Bilgileri

- 1) Firma adı:
- 2) Firma adresi:
- 3) Telefon numarası:
- 4) İnternet sayfası:
- 5) Kurumsal e-posta adresi:
- 6) Ödenmiş sermaye:
- 7) Vergi dairesi:
- 8) Vergi numarası:
- 9) Ticaret sicil numarası ve kuruluş yılı:
- 10) İletişime geçilecek kişi:

-Adı soyadı:

-E-postası:

-GSM numarası:

BÖLÜM (B)

Ürün Bilgileri

- 1) Yatırıma konu teknolojik ürünün adı:
- 2) Ürünün bilimsel bir bilgiyi kullanmak veya geliştirmek suretiyle tasarlanıp tasarlanmadığı ve teknik özellikleri (ürün malzemelerinin, parçalarının ve yerine getirdiği işlevlerin birbiriyle uyum gösterip göstermediği, tasarım özelliklerinin geliştirmeye açık olup olmadığı vb. Bilgileri de açıklayınız):
- 3) Ürünün üretim metodu ve teknolojisi hakkında bilgi veriniz.
- 4) Yatırıma konu ürün, satışa hazır nihai mamul mü? Hayır ise hangi ürünün bileşeni olduğunu açıklayınız:
- 5) Ürünün kullanım ve tasarım amacı (kullanım ve ihtiyaç alanlarını da açıklayınız):
- 6) Ürünün yenilikçi yönü (ülkemizdeki ve dünyadaki benzer ürünlere göre farklılık ve üstünlükleri) nelerdir? Açıklayınız:
- 7) Ürünün yaşam standardının yükselmesine katkısı nelerdir? Açıklayınız:
- 8) Ürünün ihracat potansiyelini açıklayınız:
- 9) Ürünün ithal ikamesi potansiyelini açıklayınız:
- 10) Ürünün standart alınmasına ya da herhangi bir yönetmeliğe uygun hale getirilmesi için yasal izin alınmasına gerek var mıdır?
- 11) Ürünün üretiminin çevreye etkisi nedir? Açıklayınız.
- 12) Elde edilen ürünün Ar-Ge veya tasarım faaliyet tanımını, sürecini, kullanım ve tasarım amacını, teknik özelliklerini detaylı bir şekilde açıklayınız.

BÖLÜM (C)

Diğer Bilgiler

1) ...

2) ...

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ADI VE SOYADI : FATİH ÖZBERK

DOĞUM YERİ VE TARİHİ : İSTANBUL/ 11.07.1982

MEDENİ HALİ : EVLİ

E-MAIL : fatihozberk@hotmail.com

ADRES (EV) : OYAKKENT 1.ETAP B1/38 BAŞAKŞEHİR / İSTANBUL

ADRES (İŞ) : ZİYA GÖKALP MH. TÜMSAN 2 SAN.SİT. C BLOK NO:72 BAŞAKŞEHİR/İSTANBUL

TELEFON : 0552 618 92 39

EĞİTİM DURUMU

1993-1998 : EYÜP A.İ.H.L

1998-1999 : MELTEM KOLEJİ

2000-2004 : SAKARYA ÜNİVERSİTESİ İ.İ.B.F/İKTİSAT BÖLÜMÜ

YABANCI DİL : İNGİLİZCE, ARAPÇA

İŞ TECRÜBESİ

2007-2010 : STATÜ YMM LTD.ŞTİ-DENETÇİ (SMMM)

2011- : SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR